

БУРЯТ УНЭН

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Советэй орган

№ 121 (9568)

1961 оной майн 24, среда

Сэн 2 мүнгэн

Зүб квадрат гаргажа тариха— кукурузашан бүхэнэй уялга

убликын колхоз, совхоз ажахын тоосоо тооноо бригадануудыг эмзэ талаар ехэ хүдэлмэриг байна. КПСС-эй райдай нэгдэх секретарь-иймгүйсэдкомууд болон нуудай түрүүлэгшээр, нуудай директорууд, на, советскэ болон комой эдбхитэдэй хабаадайгаар болонон зүб-еминнар дээрэше энэ да дэлгэрэнгээр зүб-элсэгдээ.

мэ, бригада бүхэннэ, совхоз бүхэннэ ажа-тоосоондо оруулха гэшэ ехэ удхашанартай хэлдхонхой. Энэ хэрэгэй шатай тунатай байна-ажажын тоосоондо оро-бригаданууд болон кол-дай ажабайдал, ажал-мэри дээрэше эли то-ларгадана. Колхоз, сов-дха ажалай эмхидхэл-түлөөннэ эрид худил-болохоор үннэй.

эб гэхэдэ, ажал хүдэл-лөө эзэн бусаар, хайша-ээр, харюусалга бага-р хандаха ушарнууд-дэг болонхой. Юун дэ-имэ ушарнууд тохоб-л-гэбэл, хүн хэды шэнээн-агаа, мяха абааб, ур-гуулааб—энэнь хараа-лангүй, юрэнхы дээрэ-хүдэлмэрин тоологдо-лолоод, тэрэнгээр ээр-түлөөнэ абадаг байна ха

бригаданууд баян ургаса абахаар хү-лээжэ байна. Эдэ-нэй нигэжэ элдүү-рилхэн, уналхан га-зар дээрэ үбнэ ногооной урга-ханшые лабтай.

Ингэжэ ажахын тоосоон газарта эзэн ёһоор, харюусал-га ехэтэйгээр, хайхарамжа-тайгаар хандадаг болгоно. Колхозой правленийн, совхо-зой дирекцинн ама хараад нууха бэшэ, харин адууна малдаа тэжээл өөрөө бэлдэхэ, малаа тэжээлээр өөрөө хүсэд хангаха, энэ хэрэгэй түлөө бүрин харюусаха болохоодоо, ажахын тоосоото комплексно бригаданууд үүсхэл оролдо-лго гаргаха баатай болоно ха юм. Али бүхы хүдэлмэрин талаар бажы харахадашые, баһал нимэ байна. Юрэнхы дээрэ ямаршуб нэгэ хүдэл-мэри хэһэнэйнь түлөө ажалай түлөөнэ түлэхэ бэшэ, харин хэды шэнээн хүнагаа, мяха абааб, ургаса ургуулааб—тэрэнгээр ээрхээр ажалай тү-лөөнэ түлэхэ гэшэ ехэ зүб байна. Тингэбэл хүн бүхэн хэсэр хүнааха, мяха абааха, баян ургаса ургуулаха гэжэ үнэн зүрхэннөө оролдохо баа-тай болоно бшуу.

Ажахын тоосоондо оронон бригаданууд бээ бүрин даан-хай, али бүхы юмэнэй түлөө өһөздөө хүсэд харюусалгатай, түгэлдэр эрхэтэй ажахынууд болоно. Тэдэндэ газаршые, машина техникшые, мори унашые хүсэдөөр даалгажа үгтэнэ. Ажал ингэжэ эмхид-хэлэхэ ехэ найн, ашатай үр-тэй байханаа хэрэг дээрэ харуулаа. Ажахын тоосоондо оронон бригадануудта ехэ ху-билалта болоно: хүнүүд ажал хүдэлмэридөө тэд ондоогоор хандадаг, үүсхэл оролдо-лго гаргадаг болоо, ажалай бү-тээс эрид дээшлэнэ, продук-цинн өөрын үнэ сэн химдар-на. Жэшээлхэдэ, Кяхтын ай-магай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз республика дотор ха-мангаа түрүүлжэ ажахын тоосоондо оронохой. Тингээд энэ колхоз амжалтын замаар урагшаа дашжа ябана. Мүнгөөр тооложо үзэхэдэ, тус колхоз 1960 ондо үхэрэй мяха абаха түсбөө 3400 түхэр-гөөр үлүүлэн дүүргэнхэй, кол-хоздо наагдаһан центнер хү-нэйнь өөрын үнэ сэн эрид химдараа. Али бүхы хүдэлмэ-ринн хойноһоо нитэ зоной хиналта тогтоогдонхой.

Ажахын тоосооной баһа нэгэ найшаалтай зүйлын юуб гэхэдэ, хүнүүд коммунистиче-скэ ёһоор, ажалда инаг дур-тайгаар хүмүүжүүлгэнэ, ажал хээгүй хүн ама хоонон нууха, бултадаа нэгэнэйнгэ түлөө, нэгэннэй бултанайн-гаа түлөө гэнэн гол ёһо гурим хэлбэршгүгээр бэлүүлгэ-дэнэ. Залхуу зайгуул хүнүүд тэсшгүг байдалда ороно: тэднөөр нэгэн гээл оролдос-тойгоор ажаллаха, үгы бол, ондоо тээшэ толихо баатай болоно. Коллективэй гшүүн нэрэтэй аад, ажал хэнгүй минл байгаад, бусад нүх-дэлгөө олонон юумые эдээд, уугаад, хүнэй хүүзүн дээрэ буудга уладые удаан тэсжэ байхын аргагүй бшуу. Тимэ-нээ хүнүүд бултадаа оролдо-сотой найнаар ажалладаг бо-лоно. Урдан хүнүүд дуталда-даг аад, харин ажахын тоо-соондо оролохо, хүдэлмэринн хүсэн дуталдахаа болёо.

Ингэжэ ажахын тоосоон үнэхөөрөө амжалтын түлхюр болоод байна. Республикын колхоз, совхозуудта ажахын тоосоото комплексно ямар бригадануудые хайшан гээд бин болгохо тухай түсблэл-гэнүүд зоёогдонхой. Энэмнай хэблээн зоёол. Энэ хадаа ажахын тоосоо үргэнөөр нэб-тэрүүлхэдэ ехэ тунатай байха. Саашадаа колхоз, совхозууд-дай ажахын тоосоондо, бодо-м-жотойгоор орохо ябадалднэ туналха гэнэн зорилго пар-тийна организацинуудай, хү-дөө ажахын органуудай урда-тайдана.

ТҮРҮҮШЫН 20 ГЕКТАРТА ТАРИГДАВА

ПЕТРОПАВЛОВКА (Те-лефоноор абага). Гектар бүрин 300 центнерһээ до-шо бэшэ кукурузын ургаса абажа, адууна малдаа шэ-мэтэ тэжээл элбэгээр бэл-дэхэ зорилго табиһан Зэ-дын аймагай «Коммунизм» колхозой кукурузашан тех-никэ, эмсэгүүдэ найнаар бэлдэхэ тарилгадаа оро-бо.

Мүнөө үедэ тус колхоздо 20 гаран гектарта кукуруза таригданхай.

С. Павлов, «Зэдын колхозник» газетын хүдэлмэрилгэшэ.

Халуун хүдэлмэрин урда тээ

И ПИГЭД үлөө мүнөөгүй аймагай колхоз, совхозууд кукурузын тарилгада жэгдэрэн орохон.

Энэ жэлдэ Мухаршобарай ай-магайхид гүрэндөө хамта 14.620 цент-нер мяха, 83.100 центнер хү, мүн нилээд ехэ нооно, үндэг худалдаха уялгагай.

Тимэһээ ниитынгээ хүрэг адуу-на малда бардам хүрэхэ үбнэ тэ-жээл элбэгээр бэлдэхэе шадда хаа, энэ зорилгоо амжалтатгайгаар дүү-ргэхэ бшуу. Аймагта нёдондо 3 мян-ган гектарта кукуруза таригдажа, ехэнхидээ квадрат гаргагуй, найн харууналга хэгдээгүй дээрэһээ гек-тарой оройдоол 80-аад центнер но-гоон энэ наһа хуряагдаа бэлэй. Харин мүнөө жэлдэ нёдондойнгоо алдуу дутуе дабтахагүйн тула, ку-курузашадай 40 гаран оньхожоруу-лагдана звенонууд эмхидхэгдээд, газаршые урда урдынхиһаа найнаар бэлдэгдээ. Жэшэнь, наг шөбхөшө горьтой гаргагдажа, тараагдаа, уна-лагдаа юм. Мүн машина техникэ, ураһа хүрэнгэ хүсэд бэлдэгдэнхэй. Тингэжэ аймагай ажахынууд куку-рузынгаа талмие нёдондойнхон хоёр дахин үргэдхөөд, 6 мянган гек-тарта хүргэжэ, га бүриһөө 300 цент-нерһээ бага бэшэ ургаса хуряаха зорилготой.

Тараалангай «хатан» кукурузые хүндэлдэггүй, гээдэнги наһал бо-долтой зарим хүтэлбэрлэгшэд энэ мун лэ бии. Тэднэр кукурузын га-зарта наг шөбхө ехээр гаргажа, найнаар тарааха хэрэгые урагна абахагүй, тэрэниэ али болохоор галээрэ гадааг зантай.

Ж ЭДЭЙ эхинһээ хойно аймагай «Знамя Ленина», «Победа», «Коммунизм» колхозууд кукурузын газарга ба бүридэ 5—10 тонно шөб-хэ гаргаа. Тинхэдэн аймагай түрүү кукурузашад нүхэд Жанаев, Макси-мов, Митрофанов, Бельский болон бусад гектар бүридэ 25—30 тонно шөбхэ гаргаһанай ашаар, гектарай 300—700 центнер хүрэтэр ургаса хуряана. Аймагай эгээл хүйтэн га-зарын Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз-ой Хонхоло нютаг гэжэ тоологдог. Тээд тэндэһээ үнгэрөгшэ жэлдэ нү-хэр Митрофанов баян ургаса хуря-гаа.

Тээсгэн Бичурын аймагай суута кукурузашан — ниитын шалгаһа Сандак Бадмаев (Ждановой нэрэм-жэтэ колхоз) Мухаршобарай аймагай колхоз, совхозуудаар ябажа, кукуру-за тарилгада бэлдэхэлэй хүдэлмэринн хэр зэргэ ябуулагдажа байһание хараа, шалгаа.

— Нэн түрүүн мухаршобарейхид газараа найнаар уналхые оролдог-гүй гэшэ ха. Аймагай 5 колхоз, «Эрдэм» совхозоор ябажа харахада кукурузашадай нэгшые звенно агро-паспортгүй байба. Газартань наг

хадаа ехэ таагүй гурим-нинн бүгдэндэ мэдэ-хэй. Хүн юушые наань, юумэ хэһэн нэрэтэй бо-нарйг хаалгаал наа, үй түлөөнэ абаха ёһотой ю. Тээд ямар хүдэлмэри-тэрэнь хэр шанартай хэр хэгдээб, тэрэнгээр үрэ гарахаб гэжэ огто-данагүй. Илангага га-зээн бусаар, хайша хэ-р хандадаг болонхой. Хадаа манай айхабтар-айлыг гэшэ бшуу. Га-найнаар хандажа, тэрэ-зүбөөр элдүүрилжэ, хай-шатайгаар харууналжа, шнээ баян ургаса абаха-ша. Хүүдэй үедэ газар-жуулаха, шөбхэ зөөжэ-ла, уналха тухай ехэ-тоого гаргаданагүй. Ур-уналгадааг болон га-ые уналгаданаа болшо-шарнууд бии. Үмсын-тай байхадашые хам-на хобоо малтажа гар-уна урадхуулжа, саб-на болон таряалангаа-н хүнгүй ээлжээгээр-аг байгаа бшуу.

нөө газар малтаха, шөб-хэ элдэб машина эбсэ-ше бин болоо. Уналуу-хүдэлмэри үргэнөөр-аха арга боломжо кол-хозох бүхэндэ дүүрэн-Тимэ хадан ган боло-роо хура оробогүй, ур-абтабагүй гээд, малдаа-ла бэлдэнгүй нууха гээ-нэ буруу. Манай эндэ ган-доогол болодог. Ган бо-лжэ шалтаг баряад, адуу-да тэжээл бэлдэнгүй бай-шээ, харин ямаршые са-ргаса абахые оролдохо, талаар арга боломжоёи хэрэгдэхэ гэнэн зорил-галхоз, совхозуудай урда-дана.

ажахын тоосоондо оронон-аданууд энэ талаар эр-үлгээр жэшээ харуулна-ни аймагай Хэжэнгын-зой үүнхэд Тушинов, Янов, Буянтүсвэ гэгшэ-бригаданууд нёдондо ган-р байгаашые наань, га-н өһөздөө шөбхөжүүлжэ, хаа, баян ургаса абаад, даа тобир тарганаар, гарзагүйгөөр ондо оруу-Мүнөө хабаршые тэдэнэй-аданууд өһөздөнгөө га-зээр нилээд ехэ шөбхэ-а гаргаад, үдэр хүнгүй-р уналха, тон сэхэ орол-т гаргаа. Энэ жэлдэ ху-роонхой оронгүй, ган га-й болошые наань, эдэ

Газарые үтэгжүүлэнгүйгөөр кукуруза ургуулхын аргагүй ха юм. Республикымнай кол-хоз, совхозууд илангага мүн-өө жэлдэ кукурузын поли-нууд дээрэ наг шөбхэ хэсэр зөөжэ гарганхай.

Тингэбэшэ кукуруза та-ригдаха газарта зөөгдөн наг шөбхө жэгдэлжэ тарааха гэшэ хүшэр хүндэ байдаг.

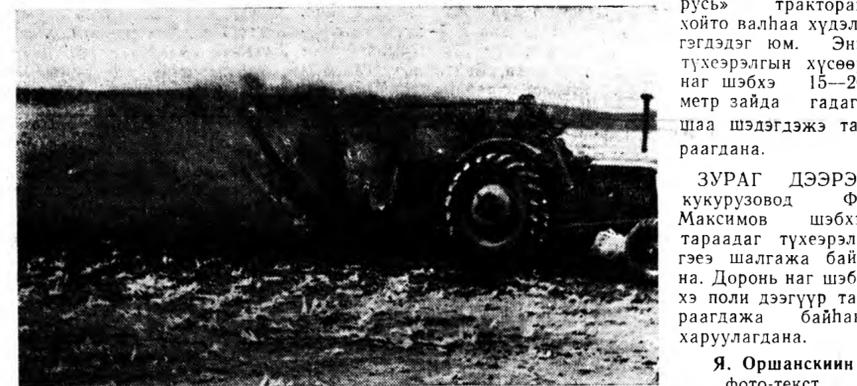
Хайшан гэжэ энэ хүдэлмэринэ хүн-гэдхэхэ, ажалай гаргаша багатай-гаар эмхидхэхын тулада элдэб арга-нууд хэрэглэгдэнэ.

Наг шөбхэ тараа-даг түхээрлэгэ Му-харшобарэй «Эр-дэм» совхоздо яһа-ла таарамжатай-гаар бэлдэхэгдэжэ абтанхай. «Бела-

ШӨБХЭЭ ИИГЭЖЭ ТАРААНА

Газарые үтэгжүүлэнгүйгөөр кукуруза ургуулхын аргагүй ха юм. Республикымнай кол-хоз, совхозууд илангага мүн-өө жэлдэ кукурузын поли-нууд дээрэ наг шөбхэ хэсэр зөөжэ гарганхай.

Тингэбэшэ кукуруза та-ригдаха газарта зөөгдөн наг шөбхө жэгдэлжэ тарааха гэшэ хүшэр хүндэ байдаг.

Я. Оршанскийн фото-текст.

С О Н О С Х О Л

эн далайсатайгаар ком-вн байгуулжа байһан ажаллашые коммунистиче ёһоор хүмүүжүүлхэ асуу-дые зүбшэн хэлсэхэ-н-практическэ конферен-ПСС-эй Бурядай обкомой эдбэринн үндэһөөр 1961 майн 24—25-да болохонь.

онференци дээрэ парти-н-гэм наукин, соёл гэгээ-эмхи зургаануудай хү-рилгэлшэдэй элдхэлнүүд-н хэлсэгдэхэ юм.

онференцин пленарна за-н майн 24-дэ КПСС-эй дай обкомой Политическэ эдэй байшан соо (Чи-лэй ул., 20) үглөөнэй 10 нээгдэхэ.

иннүүдэй суглаан майн

24-дэ 16 часаа, майн 25-да үглөөнэй 10 часаа эхилхэ. Эдэ секциүүд Политическэ гэгээрэлэй байшан соо, Бур-ядай эрдэм шэнжэлэлгын нэ-гэдхэгдэмэл институтай кон-ференци — зал соо суглаагаа үнгэрэхэ байна.

Конференцидэ хабаадахынь партийна, профсоюзай, комсо-молай хүдэлмэришэд, эрдэм ухаанай ажал эрхилдэг эмхи зургаануудай, соёл гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэри-лэгшэд, коммунистическэ ажа-лэй ударнигууд, үйлдбэринн түрүүшүд болон үүсхэлшэд уригдана.

Конференци эмхидхэхэ комитет.

ЭРХИМ ДҮН ТУЙЛАНАЙ ТҮЛӨӨ ЕХЭ ТҮЛӨӨНЭ ҮГЭХЭ

МОСКВА, майн 12. (ТАСС). Хүдөө ажахын хүдэлмэрилгэ-шэдт эрхим үрэ дүн туйла-наһанай түлөө ехэ түлөөнэ үгэхэ дурадхалнууд зарим районуудта зоёбогдоод, оро-нойнай республика, област-нуудта зоёон хараалагдажа байнхай. РСФСР-эй Хүдөө ажахын министерство жэшээ-тэ дурадхалнуудые зоёбогдоо, колхозуудта дурадхалан бай-на. Хүдөө ажахын ургамал-нуудай баян ургаса ургуулаха, мал ажалай продукт сэхээр абаха, продукцинн үнэ сэн химдаруулаха, ажалдаа эрхим үрэ дүн туйлаха хэрэгтэнэ колхознигуудые түлбэринн та-лар нигэжэ урмашуулаха бо-лоно.

Колхознигуудта ажалай нэмэлтэ түлбэри үгэхэ тухай РСФСР-эй хүдөө ажахын министрствын дурадхалнууд

дөө нэмэлтэ түлбэри үгтэхэ болоно.

Гибридна, сортовой үрэхэ ургуулжа абанан кукуруза-шадые түлбэрээр урмашуулаха хэмжээн хараалагданхай.

Бүхы ушарта ургаса хуряа-наһай нүүлээр лэ нэмэлтэ түлбэри үгэхөөр дурадхалда-на.

Эгээ шухала хүдэлмэри эр-хим шанартайгаар дүүргэ-шэдтэ ажалай дүүрэмсээр панамжалаа. Жэшээлхэдэ, ку-курузын үрэхэ найнаар та-рляд, зүб квадратуудые абаа хадань, гол түлбэринн 50 процент хүрэтэр шан үгтэхэ. Үгы гээл кукуруза болзор соон найнаар хуряагаад бай-бални, гол түлбэринн 60 про-центые нэмэжэ үгэхэ болоно.

Таряалангайнгаа бүхы тал-май дээрэ ороһото, залаата ургамалуудай ургаса абаха түсбөө үлүүлэн дүүргэхэдэ, түсбөө гадур абтанан про-дукцинн үнэ сэнгэй 25 процен-т хүрэтэр колхознигууд, механизаторнуудта үгтэхэ. Круппада хэрэгдэгдэг ороо-то—бобоо ургамалуудые, хмель, хартаабха, огородой, тоһолий, эфиртэй тоһолий ур-гамалуудые, тамхи, махорк, сахарай свёкло, лён долгунец, бахчева, үрэ жэмэстэ болон бусад ургамалуудые тариха-д түсбөө гадур ургаса хуряагшадта нэмэлтэ түлбэри олгогдохоор хараалагдана.

Мал ажалай хүдэлмэрилгэ-шэд ажал түлбэрээр мүн лэ урмашуулагдаха. Жэшэнь, хү нааха харынгаа түсбө-

дөө нэмэлтэ түлбэри үгтэхэ болоно.

Гибридна, сортовой үрэхэ ургуулжа абанан кукуруза-шадые түлбэрээр урмашуулаха хэмжээн хараалагданхай.

Бүхы ушарта ургаса хуряа-наһай нүүлээр лэ нэмэлтэ түлбэри үгэхөөр дурадхалда-на.

Эгээ шухала хүдэлмэри эр-хим шанартайгаар дүүргэ-шэдтэ ажалай дүүрэмсээр панамжалаа. Жэшээлхэдэ, ку-курузын үрэхэ найнаар та-рляд, зүб квадратуудые абаа хадань, гол түлбэринн 50 процент хүрэтэр шан үгтэхэ. Үгы гээл кукуруза болзор соон найнаар хуряагаад бай-бални, гол түлбэринн 60 про-центые нэмэжэ үгэхэ болоно.

Таряалангайнгаа бүхы тал-май дээрэ ороһото, залаата ургамалуудай ургаса абаха түсбөө үлүүлэн дүүргэхэдэ, түсбөө гадур абтанан про-дукцинн үнэ сэнгэй 25 процен-т хүрэтэр колхознигууд, механизаторнуудта үгтэхэ. Круппада хэрэгдэгдэг ороо-то—бобоо ургамалуудые, хмель, хартаабха, огородой, тоһолий, эфиртэй тоһолий ур-гамалуудые, тамхи, махорк, сахарай свёкло, лён долгунец, бахчева, үрэ жэмэстэ болон бусад ургамалуудые тариха-д түсбөө гадур ургаса хуряагшадта нэмэлтэ түлбэри олгогдохоор хараалагдана.

Мал ажалай хүдэлмэрилгэ-шэд ажал түлбэрээр мүн лэ урмашуулагдаха. Жэшэнь, хү нааха харынгаа түсбө-

дөө нэмэлтэ түлбэри үгтэхэ болоно.

Гибридна, сортовой үрэхэ ургуулжа абанан кукуруза-шадые түлбэрээр урмашуулаха хэмжээн хараалагданхай.

Бүхы ушарта ургаса хуряа-наһай нүүлээр лэ нэмэлтэ түлбэри үгэхөөр дурадхалда-на.

Эгээ шухала хүдэлмэри эр-хим шанартайгаар дүүргэ-шэдтэ ажалай дүүрэмсээр панамжалаа. Жэшээлхэдэ, ку-курузын үрэхэ найнаар та-рляд, зүб квадратуудые абаа хадань, гол түлбэринн 50 процент хүрэтэр шан үгтэхэ. Үгы гээл кукуруза болзор соон найнаар хуряагаад бай-бални, гол түлбэринн 60 про-центые нэмэжэ үгэхэ болоно.

Таряалангайнгаа бүхы тал-май дээрэ ороһото, залаата ургамалуудай ургаса абаха түсбөө үлүүлэн дүүргэхэдэ, түсбөө гадур абтанан про-дукцинн үнэ сэнгэй 25 процен-т хүрэтэр колхознигууд, механизаторнуудта үгтэхэ. Круппада хэрэгдэгдэг ороо-то—бобоо ургамалуудые, хмель, хартаабха, огородой, тоһолий, эфиртэй тоһолий ур-гамалуудые, тамхи, махорк, сахарай свёкло, лён долгунец, бахчева, үрэ жэмэстэ болон бусад ургамалуудые тариха-д түсбөө гадур ургаса хуряагшадта нэмэлтэ түлбэри олгогдохоор хараалагдана.

Мал ажалай хүдэлмэрилгэ-шэд ажал түлбэрээр мүн лэ урмашуулагдаха. Жэшэнь, хү нааха харынгаа түсбө-

хысье РСФСР-эй Хүдөө ажа-хын министерство дурадхана. Звеное даагшадта, бригадай, колхозуудай түрүүлэгшэнэр-тэ, хүдөө ажахын мэргэжэл-тэдтэ баһал нэмэлтэ түлбэри үгтэхэ.

Худалдан абаха продук-цинн үнэ сэнгээр нэмэлтэ түлбэри мүнгөөр түлгэдэхэ болоно. Хүдөө ажахын арте-линн ниитын суглаанай шийд-хэбэрээр тэрэнэй зарим ху-бинь боро бололой зүйлөөр-ше үгтэжэ бололо.

Хүнүүдые урмашуулаха хэм-жээ-ябуулануудые үргэнөөр бэлдүүлээд байхада, колхоз-нигуудай ажалын эдлэхи үүсхэл улам дээшлэхэ. Орон дотороо хүдөө ажахын про-дуктнуудые эрид ехээр аба-даг болохо тэмсэлдэ тэдэнэр урма хэшээлтэйгээр жагсаха болоно.

Юрий Гагаринай самолет музейд үгтэбэ

САРАТОВ, майн 21. (ТАСС). СССР-эй лётчик-кос-монавт, Советскэ Союзай Гер-рой Юрий Гагаринай Сарато-вай аэроклубта хуража бай-хадаа нилдэнэн самолетдын хизаар дайлана шэнжэлхэ тэндэхи музейд мүнөөдэр дамжуулан үгтэбэ. Энэ баяр ёһолой облатинн спартакиа-дтай тохёолдожо, Саратовай «Динамо» стадион дээрэ үнгэр-гэдөө.

Гагаринай нилдэнэн «ЯК-18» самолетой кабинна соо авиа-спортроор 1960 ондо оронойн-гоо чемпион болонон, Сара-товай аэроклуббай звеногой ко-мандир Виктор Кириллов нууба. Моторын хүүсн гүни-нөөд, хүндэлэлэй ёһолол бол-гон, ногоон талмай тойрожо машинаш гүйбэ. Самолетойн фотоляж дээрэ «О,6» гэжэ номер хээд. «1955 ондо энэ самолет дээрэ Юрий Гагарин нилдэжэ хураһан юм» гээд бэшээтэй.

САРАТОВ, майн 21. (ТАСС). СССР-эй лётчик-кос-монавт, Советскэ Союзай Гер-рой Юрий Гагаринай Сарато-вай аэроклубта хуража бай-хадаа нилдэнэн самолетдын хизаар дайлана шэнжэлхэ тэндэхи музейд мүнөөдэр дамжуулан үгтэбэ. Энэ баяр ёһолой облатинн спартакиа-дтай тохёолдожо, Саратовай «Динамо» стадион дээрэ үнгэр-гэдөө.

Гагаринай нилдэнэн «ЯК-18» самолетой кабинна соо авиа-спортроор 1960 ондо оронойн-гоо чемпион болонон, Сара-товай аэроклуббай звеногой ко-мандир Виктор Кириллов нууба. Моторын хүүсн гүни-нөөд, хүндэлэлэй ёһолол бол-гон, ногоон талмай тойрожо машинаш гүйбэ. Самолетойн фотоляж дээрэ «О,6» гэжэ номер хээд. «1955 ондо энэ самолет дээрэ Юрий Гагарин нилдэжэ хураһан юм» гээд бэшээтэй.

Бүлэг хара ханаатад Ар-гентиндэ байдаг СССР-эй посольство майн 18-да хара-та муухай довтолго хэбэ. СССР-эй Гадаадын хэрэгүү-дэй министерство тэрэниинэй эрид шууд буруушажа бай-ханаа мэдүүлээ. Аргентинн хэрэгүүдээр СССР-эй бай-даг саг зуурын этигэмжэтэ гослодин А. А. Олива Дэй гэг-шые майн 22-то урижа аса-раад, Аргентинн засагаархи-дай ямаршые хэмжээ абаагүй-нөө уламжалан энэ довтолго хэгдэб гээд, СССР-эй МИД-эй коллегинн гшүүн, Амери-кын ороноудай танагыс дааг-ш А. Ф. Добрынин тэрэндэ мэдүүлээ. Хүүдэй нөдөлинууд-дэй туршдаа СССР-эй Буэ-нос-Айрестэ байдаг посольст-

водо ингэжэ хоёрдохёо хара-та муухай довтолго хэгдэб гэжэ тэрэ хануулаа.

Совет, Аргентинн харил-саануудта, уласхоорондын хар-илсаа холбоо тогтоохо хэрэг-тэ Аргентинн зарим бүлэг-лэлнүүд наад тойбо ушаруул-хые ороллоно. Ингэжэ тэдэ-нэр СССР-тэ эсэргүү хорото алаша хэхэ замда ороно бшуу. Буэнос-Айрестэй СССР-эй посольствоодо хара наһалта-дай бандит ёһоор довтолтон ушар, эдэниин гэршэлэн гэ-жэ А. Ф. Добрынин мэдүүлбэ.

СССР-эй посольствоодо бан-дит ёһоор довтолтон гэмтэ-дые мурдэжэ олохо, хэхээхэ эрилтэ СССР-эй МИД табина.

водо ингэжэ хоёрдохёо хара-та муухай довтолго хэгдэб гэжэ тэрэ хануулаа.

Совет, Аргентинн харил-саануудта, уласхоорондын хар-илсаа холбоо тогтоохо хэрэг-тэ Аргентинн зарим бүлэг-лэлнүүд наад тойбо ушаруул-хые ороллоно. Ингэжэ тэдэ-нэр СССР-тэ эсэргүү хорото алаша хэхэ замда ороно бшуу. Буэнос-Айрестэй СССР-эй посольствоодо хара наһалта-дай бандит ёһоор довтолтон ушар, эдэниин гэршэлэн гэ-жэ А. Ф. Добрынин мэдүүлбэ.

СССР-эй посольствоодо бан-дит ёһоор довтолтон гэмтэ-дые мурдэжэ олохо, хэхээхэ эрилтэ СССР-эй МИД табина.

АЖАХЫН ТООСООН-АМЖАЛТЫН ТУХАЙ

ОЛОНОЙ ШАДАБАРИ, ҮҮСХЭЛ БАРАГДАШАГҮЙ

Гүрэн түрэн, арал зоной алтан зөөри—мянга гаран толгой нарин нооной дун сагаалан хониды бөдлээ дааж абаад, тэдэнд өөндөө үбнэ тэжээлээр хүсэд хангаж, нооно, мяха ехээр нийтэн жасада оруулха харюусалттай даабари, найдабари олоод байхда амар бэш. Урдань хонишод өөндөө тэжээл бэлдэхэдгүй байхдаа, хэдышье оролдоо наа, тэрэнхэнд үрнэ бага гарадаг байгаа. Мэньнэ үбнэ тэжээлээр дуталдаха, олон ушарта шар нар муутай үбнэн дайралдадаг, хурьгада эдоулхэ зөөлэн найхан үбнэ олохонь бэрхтэй байгша хэн. Хэдышье бэрхэ, шадбаритай хонишон бүхэн колхоз, совхозой хүтэлбэрлэгшэдэй гар харашоод, хэзээ, ямар тэжээл үгэнэ ааб гэжэ хүлээгээд, мнлд нуудга байгаа бшуу.

— Мүнөө бүхэ юумэн хубилаа. Найн амжалта туйлаха гэж наа, бүхидөө шинн гарт. Үбэлдөө малла садхалан, тарган оруулха гэбэл, хабартаа, зундаа сабшалан, таряалангаа үтэгжүүлжэ, уналжа, үбнэ, силос ехээр бэлдэхэжэ абаха болонон,— гэжэ хонишод эхэл ханалтатгайгаар хөөрэлдэдэг болонхой.

Үнэхөөр үбэлэй янгинмаа хүйтэндэ, хабарай хагсууда харууналжа байн малаа үлэн туранхай байлгахэ гэшэ ажалша малша хүндэ юунтээшье доро, харин тинмэ юмэ үзэнхаар, өөрөө эдэлэнгүй ябахан бэдэ хүнгэн гэжэ малшад хэлсэдэг. Иймэ хадан ажыхын тоосоондо оронон бригадын малшад мүнөө үлэр хүниэ мэдэнгүй, даалгагдан сабшалан, таряалангаа унална, үтэгжүүлнэ, хорёолно ха юм.

Тэгээн Хорин аймагай ажыхын тоосоондо хаматнаа түрүүн оронон хонишодой бригадуудаар ябажа, тэдэнэй ажал хүдэлмэрийг танилсагдаа. Тинхэдэ нимэ нонон найн эдбхи үүсхэлтэй дайралдаа-бди.

САБШАЛАНГАА ШАДААЛ НАА ЭРТЭ ХААХА

Хэжэнгын совхозой суута хонишод Цынгэ Буянтуев, Тудун Тушинов, Чесанын совхозой — Намсалмаа Дулмаева гэгшэдэй даадаг отарын хонишод бүри майн эхээр даалгадан сабшалангаа уналжа, аргал шэбхээр үтэгжүүлжэ, шулуу шохойень түүжэ дүүргэжэ байгаа бэлэй. Мүнөө эндэ нута сабшалан ноогооржо, гэшхэхэ ябахышье газар олохонь бэрхтэй.

— Хэрбээ нёдондо даалгадан сабшалан дээрхээ 1250 центнер үбнэ хурьяжа абахан байгаа наа, мүнөө жэлдэ тэрэнээ алагын 2000 центнертэ хүргэхэ, үшөө 50 тонно кукуруын силос бэлдэхэжэ абаха хүсэлтэйбди,— гэжэ Цынгэ Буянтуев мэдүүлнэ.

Хонишон Буянтуевтай бригада табин энэ зорилгоо бэлдүүлхын тула угая ехэ оролдолго гаргажа байхай. Хэжэнгэ голлой үшөө мүлхөөр хушаатай байхда тэдэнэр хаха гаргахын тула мүлхэн дээр нилээд ехэ шэбхэ, хоолоом, шэбхүүнэ хаяжархёо юм. Сагай дулааржа, ула голлой харьялжа эхилхэдэ Хэжэнгэ гол набаара хүсэд абаха аргагүй хаагдажа, хонишодой татан канавар годирхо баатай болоо.

— Ингэжэ хабарай элбэг унаар амьрлэ нарада сабшалангаа сүр уналжа абааб. Ноонон

АЖАХЫН ТООСООНДО ОРОНОН БРИГАНДУУДА

гооной ургажа байхдаа Хэжэнгэе дахин хааж, сабшаланга хоёр-гурба дахин уналдуулахад, — гэжэ хонишон Буянтуев хэлэ лэн.

Ингэжэ уналдуулан, хохир шэбхээр үтэгжүүлэгдэн сабшалангын баян ургаса үгэхэ байнанин дамжаггүй.

Хүсэл оролдолго гаргажа ургуулжа байн сабшаланга малда гэнхүүлхэгүй, ноогоной үзүүр малда хирбүүлхэгүй гэжэ малшад оролдоно. Урдань малшад зунай эхин нарын халхалаагүйдэ үбэлэйнгөө байрааа хүдэлжэ үгэлэггүй байгаа. Мүнөө тинмэ юумэн үзэгдэхээ болёо.

— Хабартаа сабшалан дээрэ, илангаяа уналгадаг газарта мал адуулхдаа юугээрээ мууб гэхэдэ, нэгэдэхээр, уналгадаан сабшалан дээгүүр мал ябахдаа, наа ургажа байн ногоо сабар шабхатай худхажархана, тэрэн хожомоо барисалдаа хаташадаг. Тингээд ногооной ургахдаа наад татана. Хэрбээ томо мал адуулаа юм наа, байн байраа тэндэн болдог, намаг болошодог ха юм,— гэжэ гушаад жэлдэ луговоолоор хүдэлэн Цыренжап Чимитов (Хэжэнгын совхоз) хөөрнэ. — *Хордохёр*, нялха ногоо хони мал олон ушарта үндэнтэйнь зулгаажархидэг гэшнэ. Тинмэжэ хабарта мал адуулан сабшалангай ногоон шэнгэнээр ургадаг. *Гурбадахар*, үзүүр хирбүүлэгүй ногоон үлүү найн ургадаг гэшнэ. Эдэ бүгдые хардаада абажа, малаа шадлаал наа хабартаа уналгадаг сабшалан дээгүүрээ абуулангүй, майн 20-ноо оройтуулангүй сабшалангаа хааха хэрэгтэй гэшнэ,— гэжэ тэрэ үбгэжөөл тон зүб зугаалжа нуугаа лэн.

ХУРЬГАДАА ОТАРАДАА ҮЛӨӨХЭ ГЭЖЭ ШИНДЭЭ

Ажыхын тоосоондо оронон хонишод бүхэ түлбэрэ хэлэн центнер нооно тушааһаараа, малаа хэды центнерээр түлжүүлхээрэ, таргалуулаһаараа абадаг болоходоо мүнөө ажаллаа ондооноор хандадаг болонхой. Манай ябахан бригадануудта хонишод хурьгадаа өөндөө томо болгохо, эрэ хурьгадаа арба харатайдань 35—40 килограмм шэнгүүртэй болгожо, гүрэндэ худалдаха гэжэ шиндэнэй. Тинхын тула хурьгадаа тэдэнэр дутуугаар зайуулаа. Багаһанын хойшо найн харууна, эдэлүүлгэндэ байн эртэн хурьгад мүнөө түлгэнүүдхэ өөргүгй болошохой.

— Зундаа элэ хурьгадаа найн бэлшээрнэ адуулаад, намартаа найн үбнөөр, силосээр шахаал, таряанай узуурта адуулжа тордибол, ондоохон болоход байха,— гэжэ хонишод Буянтуев, Тушинов, Дулмаева гэгшэд мэдүүлнэ.

— Эмэ хурьгадаа яахабта,— гэжэ асуухада.

— Эмэ хурьгадаа отарадаа үлөөхэбди. Муу ноонотой, хүгшэрэн хониднай олон. Тэдэнэй заримынь гүрэндэ тушаахадби. Юрэдөө үсөөн хонидой байнхаар, олон лэ хонидой болонон дээрэ гэжэ наанабади.

— Олон хонидой болоходоо үбэлдөө яахабта, байра, тэжээл тэдэндэ хэрэгтэй ха юм,— гэбди.

— Тэдэндэ хүртэхэ тэжээл

абтана бээ. Дулаан байрашыэ энэ жэлдэ нэмэжэ барилтагуй. Юуб гэхэдэ, бидэнэр мүнөө жэл отарынгаа газар агаархинай жэшээгээр хажуу талааань дулаан, дээгүүрээ онгорхой түхэрэн хашаа барихадби. Иймэ хашаа хэнэйшье туналамжагүйгөөр өөндөө болхоходби. Тинмэ хашаада томо хонидоо хурьгалжа эхилтэрн байлгаха бшуубди. Дулаан хонидоо жэжэ түлгэнүүдэ байлгаха, үбэлдөө хурьгадаа абаха гэшнэбди,— гэсэнэ.

Энэнишье баһал зүйтэй. Юуб гэхэдэ түрүүндэ халуун намарнаа хойно хонидоо дулаан байрада байлгажа, нооһынь муудуулдаг байгаа бшуу. Мүнөө тэдэнэр хрёр «шандага» барихань ха юм. Найн шарартай нооно абаха, нүгөө талаараа нэгэ байрада олон хони хурьгалуулха аргатай болоно бшуу.

ГЭХЭТЭЙ ХАМТА ЭДЭ ХОНИШОД ХУРЬГАДАА ШАДААЛ НАА САГ СООНЫ, ДҮРБЭ НАРАТАЙ БОЛОХОЛООРН ЭХИЛЭНН НАЛГААХА ГЭЖЭ ОРОЛДОНО.

Саг соогоо эхэнэ налгалдан хурьгад бэлшээрнэ гарахдаа, эхн хүндэ дунгарангүй, ногоо найнаар зулгаадаг. Апрель, май наара хурьгадань наһанан эхэ хонид түргөөр захардаг, нооһонь түргөөр хөөрэдэг, ороондо ороороо хүсэд таргалха байнанин мэдэжэ ха юм.

БҮХИ ЮУМЭЭ АРБАЛХА, АЛМАХА

Хүн бүхэн гүрэн түрэдөө ашатайгаар, өөртөөшье олзтойгоор хүдэлжэ гэжэ оролдоно. Илангаяа ажыхын тоосоондо ороод байхдаа, хонишод элдэб гаршала, салын хүлхэндэ хараалагдан мүнгэ зөөриез арбалха, нооһо, мяханай өөрһын үнэ сүн химдлуулха хүсэлтэйндү.

Эгэл нимэ ушартай Намсалмаа Дулмаевагай отарада дайралдаабди. Унаршын отарын дай хоёр хүнөө трактортайн тарьяан ажалай бригадада хүдэлхөөр элдэгдэн байна.

— Хурьга томо болоо, сабшалан дээрэ шэбхэ таргадлаа дүүрээ, гансал газар уналха хүдэлмэри үргэлжэлхөөр. Үбнэ тэжээл зөөжэ хүргэгүй. Тинмэжэ отарада мүнөө үедэ ажал нилээд хүнгэрөөд байна. Тинмэжэ зарим хүнүүдэ ондоо бригадада хүдэлхөөр элдэгдэбди. Нага соо хоёр хүнэй салын арбалгагдаха бшуу,— гэжэ ахалагын хонишон Намсалмаа тоб байса хэлэжэрхиб.

Түдэб Тушиновай бригадада эрхэхэдэ, тэдэнэр энэ жэлдэ малдаа тарья талханай зүйлд шадлаал наа бага хэрэглэхэ, хурьгада, зарим хонидо эдоулхын тула үбнээ ноогооноор, витаминтайгаар хатажа абаха гэжэ байнанаа хөөрөжэ үгөө.

— Хайшан гээд тинмэ үбнэ бэлдэхэбди,— гэжэ асуухад, дамшай, ингэжэ харюусаа: — Ногооно сабшалан лэ зөөжэ, хонидойнгоо хотон соо оруулаад, баханануудтань, нурнаа, гаагууды хэдаал, тэрэн дээрэ гүүрээ үбнээ нэмэрүүлжэ хатаахадби. Ингэжэ паранай шэндэ сохюулангүй хатаагдаһан үбнэ ноогоохон байдаг. Коммунистическэ ажалай бригадын нэрэ зэргэдэ хүртэн энэ хонишодой ажал хурьга угаа найнаалтай, олоной дурга хүсэл татаха бээ гэжэ наанабади. Түрэл партингаа ХХII съездэ бүри ехэ амжалтатайгаар эдэнэй угтаха байнанинш лабтай.

Гэхэ зуура ажал хүдэлмэри гэхэдэ үү татай гэдэг, хүнгэн аргаар хоолойгоо тэжээдэг хүнүүд манай дунда баһа дайрадаг. Иймэ зоноуд обшестводо юушье үргэнгүйгөөр, өөндөө шадлаал наа ехэ юмэ нуга шобто татан абаха хүсэлтэй, хумжиржа ябадаг бшуу. Олонитэдэ шоо үзүүдэг, шобто харууддаг нимэ этэгээдүү совет хүнүүдэй ажалууд баарадаг, манай дэбжэлтэдэ наад хэдэг байна.

Хүнгэн аргаар хубалза мэтээр хоолойгоо тэжээдэг этэгээдүүдтэй элдэб аргаар тэмсал ябуулагдаха байна. Нэгэдэхээр, олонитын зүг— Зай, хурьгаднай хэр томо боложо, найжаржа байнаб,— гээд Бато-Сүхэ Доржиев бригадынгаа хонишон басаганнаа асууна. (Зураг дээрэ).

— Харыт, энэнишье, нимэ томо болошоо. Энэ бээрээ эхэнэ налгаахаар болонон,— гэжэ тэрэн харюусаа.

Кяхтын аймагай Кударын совхозой суута хонишон нүхэр Доржиевай даадаг ажыхын тоосоондо оруулагдажа, оньожоруулагдаһан бригадын хонишод нёдондо зуун эхэ хонин бүриһөө 170 хурьга түлжүүлээ. Энэ жэлэй 4 наарад дэнэр зуун эхэ хонин бүриһөө 76 хурьга абанхай.

ЗАКАРПАТСКА ОБЛАСТЬ. Орной вүүн талын районуудай тала дайдада найхан сайн хайлажа, рооһото ургамалуудай тарьгдажа байхда нарата Закарпатинь са-дууд соо эртын черешнин баян ургасые хурялга эхилээ. Колхознигууд түрүүшын үрэ жэмсүүдые Ужгородой ажалшадта эльгээгээ.

В. БИЛЬДУШКИНОВ

Шургалжаан

Шэнэһэн модоной зуурта Шургалжаанай бута харагдана. Гэрэйнгээ хажууда олоороо Гүйлдэнэ эээдынэ, ажаллана. Үглөнэй наранай игаахаалаар Шүүдэртэ ноураа угаагаад, Хамтаран нуужа эдээлээд, Шүүрээжэ ажаллада гарадаг.

Гэдэргээ сухариха зангүй, Шэрэжэл олооёо асардаг. Тэбэрэд ябаһан олзонь Тэсэшгүй хүндэ, томо юм. Шургалжаанайгаа багахан бөөһээ Хордөб дахин ехэ юм. Ажалда дуратай шургалжаантай Аяар багадаа танилсаа нэм. Удэр бүрингөө ажалда Үнөөхи нүхэрөө нажаагаа нэм...

Хүндэтэй хүдэлмэришэдэй нэгэн

25 жэлэй урда тээ Уралай нэгэ заводто согтой хүхюон залуухан хубуун токарин мэрэгжээдэ хуряхаа эрээ лэн. Оролдосотой, шадмаар тэрэ хубуун токарин мэрэгжэл түргэн шудалжа, тэрэ заводто хүдэлжэ эхилээ лэн. Нэгэтэ заводой хүтэлбэрлэгшэд залуу комсомолшуудта хандлажа, Байгалай саадахи хизаар ошожо хүдэлхөнөө дуралдаһан байгаа, Евгений Ладигин хаанта засагай үедэ Россин эрхим хубүүдэй сүлдэгдэ түмэр гэнжэ ханхиуулан ябаһан энэ хизаар тухай найса дуулаһан, хонирхо-

догшые байгаа. Тэрэ дуралдахынь зүбшөөн абаһан Евгений Селиверстович Улан-Удын паровозо-вагонно заводой барилгашадтай дунда хүдэлжэ эхилээ лэн. Байгалай үмэнхи элдин хонгор нотатга тэрэ сагнаа нүхэр Ладигин мүнөө болотор Лениной ордендо паровозо-вагонно заводой заһабарилгын-механическа цехтэ ажаллана. Үндэр мэрэгжэлтэй токар эрэн 25 жэлэй турша соо хэдэн олон залуушуулые өөрынгөө дүй дүршэлдэ хурган байна. Евгений Селиверстовиче эрхим найн уран нарижуулагша.

ЭНЭНИШЕ АНХАРАЛДА АВАМААР

Түрэл Бурядаймнай ажалша малша зон хэр угһаа хойшо хүршэ Нууван Читын, Эрхүүгэй областьнуудай ажалшадтай саг үргэлжэ мурсысэжэ, түрүү дүй дүршлөөө ходо халан абалсажа байдаг найн найхан заншалтай болонхой.

Илангаяа хүдөө ажыхыгаа хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ хэрэгтэмнай эдэ областьнуудай түрүү ажыхынуудай дүй дүршэл эхэхэн удхашанартай, аша тунатайшые байха зэргэтэй. Энээн тушаа нэгэ хэдэн наманжа хэлмээр.

Яруунын аймагай «Комсомольский» совхоз Читын областин «Черневский» гэжэ хү-мяханай совхозтой хаяа халхажа нуудаг юм. Тинмэжэ эдэ хоёр ажыхы байгалиин адирхуу эрхэ байдалда оршодог гэшнэ. Теэд тус совхозуудта 1959—1960 онуудай туршада туйлагдаһан үрэ дүнгые хаража үзэхэдэ, «Черневский» совхозой ажыхы хурьгагүй найн үрэ дүн туйлаһан байна. Илангаяа гүрэндэ хүдөө ажыхын продуктуудые элбэг эхээр худалдаа.

Эдэнэр хайшан гэжэ нимэ найн үрэ дүн туйлаа гэшнэбди? Нэн түрүүн совхозойхид ажыхынгаа бүхэ халбаринууды нэгэ зүб шэглэлтэй болгожо, гол түлэб эбэртэ боло мал, шубуу олоор үсхэбэри-лөөд, мяха ехээр абана. Жэ-сэнэнь, 1959 ондо эндэхэдэ бүхэ абаһан продукциингаа 70 процентынь мал ажаллаа оруулаа юм. «Черневский» совхоз хамта 3,5 мянга гаран толгой эбэртэ боло малтай,

мүн 18 мянгаад элдэб шү-үсхэбэришэ. Эбэртэ боло нооноудайнгаа гүүртэ, фермыдые бултынь томодохо, гэ газарта 1000—1200 хүрн толгой үхэр байлгадаг. Тунуудаа амгалтал үнээдэ тэ заяажа түлжүүдэг бол хой Харин буруу, хашаридынь хабар, зун, намысагта гол түлэб холын шээрнэ адуулагдаана.

Шубуудын бүхыдөө 24 мэдэ (нэгэндэ таһаа, дүдэ дэнэ унаһан шубууд) жэжэгдэнэ. Жэшээнь, галуу, гаһадайнгаа фермые Билишнев, Шакина гэжэ нурнуудай эрьедэ түхэр хэри.

Эндэ гахайн, хониной, шнай фермүүднээ олзо доо үшөөл бага абтана. Тинмэ эбэртэ боло мал, шубуу тү бэрлэгхөө олзо доход өр оруулагдажа, совхоздо хүдэн бүхы гаргашань сүр-руулагдаана.

Энэ совхозойхид малай жээлдэ сээрлэгдэгүй биоминци хэрэглэжэ, тойн үрэ дүн туйлана. Тинмэ мишин эдоулдэг болоһон ашаар элдэб үбшэнхөө малтай гаргалха ушар үгэхэ болёо. Мүн биоминцилин тэжээл эдлэхэ хурьга, тугал түргэн томо долог, таргаллагыше бай юм. Зайн гатай хүсэ үр лэлэг ажыхы бүхэндэ биоминци, тетрациклин хэзэнь лайшые бэрхтэй бэш. И сал тусхай лаборатори түр хэ шухала. Тэрэшэлэн совхозойхид илангаяа үбн сагта зарһаа барьжа, до доход горстой оруулагда на. Тинхэдэ барилдан най зарһаа, хорхой шабхын шубуудта эдоулдэг юм.

«Черневский» совхозойхид жэшээ дээрхээ харим ажыхынгаа халбаринууды зүб шэглэлтэй болгожо, гүр нотогайнгаа арга боломо найнаар, шадмаараар хэрэжэ, ашаг олоо эхээр оруу-эде хоолой зүйл эдлэхэ абаха байна бшуу. Яруу «Комсомольский» совхоз хүршэнэрэйнгөө жэшын хүдэлжэ, ажыхыгаа үр түлгөнөөр хүгжөөхэ ар-гээшэ.

Б. Аюшев, БКНИИ-гэй ний хүдэлмэришэдэ

Ажалнаа хулжагшад, аараг ябадалтан үгы болло!

ХАРША ЭТЭГЭДҮҮДТЭЙ ХАЙРА ГАМГУЙГӨӨР ТЭМСЭХЭ САГ ЕРЭЭ

Манай агууеһэ орон хүгжэлтын-гөө шэнэ шагта—үргэн далласа-тайгаар коммунизм байгуула ша-тата оронхой, урагшаа дабшажа яба-на. Хүн түрээтэй хэте мүнхэдөө хүсэжэ, сэдхэхэ ябаһан энэ об-шество ажална олонитын оролдо-сито ажалар байгуулагдаха юм. Хүдэлмэришад, колхознигуудай, соёл гэгээрэлэй, эдүүрые сахилгын, ижэуштын, эрдэм техникын хүдэл-мэришэдэй удэр бүрин ажал хэрэг хадаа коммунизмын түлөө тэмсэл гэшил да. Манай гүрэнэй ажална хүнүүд хүдэлжэ ябахдаа, жаргалаа олодог, алдар баһадаа хүртэдэг байна. Элдэб янзын ажал хүдэлмэри хэжэ ябахдаа, совет хүнүүдэй гайхамшата найн найхан шаһарын, хүсэл зорилгы то-бийн харагдадаг. Бүхэли наһаара ажал хүдэлмэри хэжэ, пенсиде га-рйаншыне хүнүүд мин байжа ша-дадаггүй байна ха юм. Эдэнэр мул-га зөөри абаха тухай бододог бонд, харин нийтин гэхэ хэрэгтэ туһа нэмэри хэһийбди гэжэ оролдодог найн найхан сэдхэлтан гэши.

Тэдэб Тушиновай бригадада эрхэхэдэ, тэдэнэр энэ жэлдэ малдаа тарья талханай зүйлд шадлаал наа бага хэрэглэхэ, хурьгада, зарим хонидо эдоулхын тула үбнээ ноогооноор, витаминтайгаар хатажа абаха гэжэ байнанаа хөөрөжэ үгөө.

— Хайшан гээд тинмэ үбнэ бэлдэхэбди,— гэжэ асуухад, дамшай, ингэжэ харюусаа: — Ногооно сабшалан лэ зөөжэ, хонидойнгоо хотон соо оруулаад, баханануудтань, нурнаа, гаагууды хэдаал, тэрэн дээрэ гүүрээ үбнээ нэмэрүүлжэ хатаахадби. Ингэжэ паранай шэндэ сохюулангүй хатаагдаһан үбнэ ноогоохон байдаг. Коммунистическэ ажалай бригадын нэрэ зэргэдэ хүртэн энэ хонишодой ажал хурьга угаа найнаалтай, олоной дурга хүсэл татаха бээ гэжэ наанабади. Түрэл партингаа ХХII съездэ бүри ехэ амжалтатайгаар эдэнэй угтаха байнанинш лабтай.

Гэхэ зуура ажал хүдэлмэри гэхэдэ үү татай гэдэг, хүнгэн аргаар хоолойгоо тэжээдэг хүнүүд манай дунда баһа дайрадаг. Иймэ зоноуд обшестводо юушье үргэнгүйгөөр, өөндөө шадлаал наа ехэ юмэ нуга шобто татан абаха хүсэлтэй, хумжиржа ябадаг бшуу. Олонитэдэ шоо үзүүдэг, шобто харууддаг нимэ этэгээдүү совет хүнүүдэй ажалууд баарадаг, манай дэбжэлтэдэ наад хэдэг байна.

Хүнгэн аргаар хубалза мэтээр хоолойгоо тэжээдэг этэгээдүүдтэй элдэб аргаар тэмсал ябуулагдаха байна. Нэгэдэхээр, олонитын зүг— Зай, хурьгаднай хэр томо боложо, найжаржа байнаб,— гээд Бато-Сүхэ Доржиев бригадынгаа хонишон басаганнаа асууна. (Зураг дээрэ).

— Харыт, энэнишье, нимэ томо болошоо. Энэ бээрээ эхэнэ налгаахаар болонон,— гэжэ тэрэн харюусаа.

Кяхтын аймагай Кударын совхозой суута хонишон нүхэр Доржиевай даадаг ажыхын тоосоондо оруулагдажа, оньожоруулагдаһан бригадын хонишод нёдондо зуун эхэ хонин бүриһөө 170 хурьга түлжүүлээ. Энэ жэлэй 4 наарад дэнэр зуун эхэ хонин бүриһөө 76 хурьга абанхай.

этугээдүүдые сулэхэ хүрэтэр хэм-жэн абтаха. Кабанскын айчагта нуудаг Нечкина мэтын хунуудтэ нимэ хэмжээ абажа болохо байна. Энэ эхэнэр колхозой ажалда ябадаггүй байгаа; мүнөөшье совхоздо хүдэлнэгүй, тингээд бууса шадарай 80 соото газартай, 2 үнэтэй, ху-бингаа ажыхы хараад нуудаг хүн. Мүн колхозой гэгшүүд нэрэтэй аад, ажалда ябадаггүй, колхознигуудай бүхы эрхэ элдэдэг хүнүүд энэ ай-магта байһаар. Кабанскын шубуу-най совхозой 4-дхи отделин ху-дэлмэришан Мария Перевознико-ва гэртахинээрээ ажаһуудаг аад, бууса шадарай участоттай, энэ жэл-дэй 10 нага соо оройдоо 10 удэр хүдэлэ. Энэл совхозой хүдэлмэри-шэн Прасковья Лазарева хоёр нага соо оройдоо 1 удэр хүдэлэ.

Эдэ мэтын хүнүүд эмхи зургаа-нуудта, предприятинуудта гү, али колхоздо ажалда ороһон нэрэ зүг-гээд, үнэндөө юушье хэдэггүй, ажа-лай журам эбэдэг, өөрынгөө үм-сын хэрэг абууддаг байна. Тинмэжэ хүнгэн аргаар олоһон мүнгөөрөө хоолойгоо тэжээдэг.

Гэмтэ абадалыне усадхаха, нэн түрүүн олонитын зүгһөө нүдөл-ч гэжэ гэжэ партин XXI съездын шиндхэбэри соо заагдаа лэн, 1961 оной майн 4-най Указ энэ шиндхэ-барие бөдөлгөөд гэгһэн удаатай. Хаанашье хүдэлдэггүй хүнүүдые бануулан дуралдаһанай һүүлээр ажалда ороогүй наань сүлэхэ юм. Арадай сүүдэй шиндхэбэрээр нимэ хүнүүд сүлэгдэхэ ёһотой. Гадна энэ Указ соо заагданай ёһоор, эмхи зургаануудай, колхоз, совхозуудай гэдэгүүд хаанашье хүдэлдэггүй аад, тархи тамхи намяад, хүнгэн аргаар ажаһуудаг. Улан-Удэ городой Заго-родная үйлэсн 63-дахы гэртэ Ки-селева гэдэг эхэнэр нуудаг. Ажил хэжэ ханаһагүй наһандаа ябаһан энэ эхэнэр хаанашье хүдэлдэггүй, архидад нуудаг.

Олонитэдэ ашатай тунатай хү-дэлмэри хэдэггүй этэгээдүүдэ Задын, Яруунын болон боншые аймгууд-та шэбээлэнхэй. Нийтин эмхи зур-гаанууд нимэ хүнүүдэ шагнаа эрилтэ табижа, ажал хүдэлмэри-дэ орохо болзор тогтоого ёһотой. Тэрэ үр соо ажалда ороогүй наань, нимэ

залан заһаруула хүдэлмэришэд баалуулагдаха юм. Энэ хүр-ийншые зайсаха нэлэтэ лэ наань, үшөө хатуу хэмжээн эрхэн ханагдаха. Сүлэгдэхэ нэ-тэрвэдэ наа, РСФСР-эй үлэ колхозын 186-дахы статынгар-доно хэһээлтэдэ хабаадууш-Энэнь нэгэ жэлээр эрхэхэ үлэ ха.

Олонитэдэ харша ябадаг ша-дта заһарха арга боломжэ до-дод гэшнэ. Сүлэгдэхэ нэ ажа-лда үнэн саһар хэһээд, шээтэ найнаар бээ абаһа наань, сагнаа урид табидаг шээтэй.

Республикын олон ажил-ниитын эмхи зургаанууд РСФСР-ын Верховно Соведай Президиудай Указые бодогор бөдөлгөөдэ Нийтин ажалда хабаадаггүй хүнүүдые элэрүүлжэ, ажалда болзор тогтоно. Энэ нимэ ажа-ла хурьгад байһаар, энэ гэгшэ байгша оной майн 15-дэ «Мир» колхозой 3-дахы бри-гэдүүд хамтынгаа суглаан энэ хүниэ хэлсэд, ажалда ху-билгажа, нийтин хүдэл хабалдахынь дуралдаха. Энэ 10 хонидой болзор үгөө. Энэ ажа-лда ороогүй наань, энэ гэгшэ сүлэхэ тухай хөөрөлдөө Мун Фельднер Иков Вороты энэл суглаан дээрэ таһа ш-лээд, хүн шэнгээр муртайгаар абажа ябах гэжэ дуралдаха, жэшэнуудые харуулаа болзо олон байха.

Хүнгэн мүрөөр, хубалза ажа-һуула дуратай этэгээд тэмсэхэдэ, олонитын зүгһэ харуулан хүмүүжүүлэхэ гүрэнэй зүгһөө абтадаг хэ-зокиладуулан хэрэглэхэ

ЭМТЭН ХУША, ЭШЭЭГ ЗАГАНАН ТУХАЙ

Байгалийн баялиг хамгаалха асуудалда олонийн анхрал хандуулха

Умарын хара-нодныг Ногоон хүнжлээр хуан хала гүбээгүүд, үнэгээр бүрхөөгдэн таануул... Ойн соорхойн үнд, могойтон урдаан эрхэд нутаг бүхэндэмнэй нон гэшэб! Манай хубануудад намар, жэмээн гүрөөд, уна сөөрэмнэй зааһа, шубууд хэбтэ?

Умарын үзэе. Байгалийн нэын баялигаар Бичуу-магы нилээд лэ баян элсэхэ байха. Энэ аймаар дайнд 63 хубин доор хушаданхай, Аяартар талмайдын тайгын хуша модон ургадаг. Шалүүнэн, үнэгэн, бүрхээн гэхэ мэтын ан тоо үй олон юм аабза. Үү-үүлүүдтэ Бичурын хуб-баргажанай 100 шахуу ара булган табигдад, байгалийн оршон бай-айтай тааража, үдэжэ. Нютагай бэрхэ ан-нелондо 50, энэ жэлдэд булга барижа, гүрэн-шайан гэхэ.

Умар соогур Хэлго мурэн тоото булаг, горходые тээн, налагтан урдана, доронь элдэб зүйлэй малтамалнуудыше бии. Удхашанартай дурас-газарнууд хэды даа! Бүгдэ нинтэмнай бая-ыше. Тиньбэше тэдэниг шиха, зүбөөр ашаглаха Бичурын аймагта най-абигданхай гэжэ яаж-алэжэ болохогүй. Жэ-нелондо намар сохино болзор хоёр ондоогоор биликаһаа августда, ай-мом (сентябрьда) гар-дан байгаа. Ингэжэ ав-соо хушын борбоосгойн эдүй байтар намар со-и эхилшоо нэн. Энэл даа ургажа нууһан ху-войтон балтаар түншэн, холгойныне бизалжа, аж, ургамалай амид-тойбо татагдаа нэн.

Энэ захадуудлаггүй гэлэи хуули бусын зай-ангуушад, зааһаһад Би-үсөөн бэшэ. Эдэ зон-орхонудай һабада хаал-жэ, зааһанай уһаа үг-дэнь мэшээг мэшээгэр-г. Иймэл ушарһаа бо-

дожо, жэшэнь, Хонилло голдо бин байһан «заусай» гэжэ за-гаһан (нутаг зон ингэжэ нэр-лэдэг) оройдоо угы болошоо. Гадна 1958 ондо Петровск-Забайкальскын завод үйлдэ-рингөө элдэб муухай үлдгэл-нүүдые Хэлго руу хаяжа, за-гаһадые бүгдэнь тооной хор-ложо халгаа хаш.

Бичурын хүршэ Мухаршэ-бэрэйше аймаг баһал баян даа. Ой тайгын үнгэ бүрийн модон, Түгэнын һайн шанартай шулуу нуурһэн, аршаан булагууд, агы байсанууд, элдэб янзын жэмэс тоолоогоүй олон, Тезд үнэр баян нимэ баялигаа мухаршэ-бэрэйхид эзэн ёһоор хамгаал-даг, арьбалхадаг гэхээр лэ бэ-шэ. Жэшээлэл, намар сохино үеын эрхэлдэ тусхай бригада-нууд эмхидхэгдэдг гэхэ гүт? Угы даа, угы, Ямаршые табил-гагүй, зайгуул намаршадай гэмээр 1959—1960 онуудта 300 гектар хубын хуша түймэртэ шатаһан, гэмтэһэн байха. Зү-лөөр тусхай газарта хэн хуу-линь ёһоор харюугай үгэ ба-ряаб? Мэдэгдэнгүй, харин аймгүйсэдком амандаа уһа балгаһан мэтэ, анир дуугүй байһаар лэ.

Бичура, Мухаршэбэрэй гүн тайга руу урлалгүй «айлшад» — браконьернууд гүрөөһэ олоо-роо туужа буудаха гээд, хаш-шармаар харгылдаг болошон-хой. «ГАЗ-69» гэжэ хүнгэн ав-томашинаар Улан-Удһэ эр-шэн зургаан хулгайша-ангуу-шад Хашын лесничествын газ-ар дээрэ түймэр алдад, һөөргөө харангуй тэрлэлжэ арилшоо гэлсэдг. Иимэ ушар-нуудтай «хүлээ» гэлтэгүйгөөр тэмсэхын орондо, налагаар һуу-даг тэндэхи хүтэлбэрлэгшэд-тэй нэгэ бага ондоохонор хөө-рэлдэлтэй болоо ха.

Хабар, намарай сагта суббо-то, амаралтын үдэр тудуулан, илангаа Улан-Удһэ галуу, нугаһа алаха, гүрөөһэ олоороо туужа буудаха гээд лэ, агнуу-рын билдэтэй, билдешегүй ангиушаад машинада һуугаад, гордохгоо гараһан талаа хар-гынуудаар улаан тоһоо бурь-жулдаг гээшэ. Тезд ангууша-дай гүйлгэлдэдг эдэхэн ма-шинануудые гүрэнэй автони-спекцийн хүдэлмэрилгшэд обьордоггүй. Обьорхоһоо бай-тагай, нарыар шалгагты гэжэ

дуралхаа дуран хүр-энэ. Байгалийн баялигы сахин хамгаалха, зүбөөр хэрэглэхэ гэшэ олонийтын нангин уялга мүн. Ушар имэһээ манай рес-публицкада болоһон конферен-ци байгалийн баялигы хам-гаалха тухаа нилээд шухала шиндхэбэри абанан байха. Конференцийн шиндхэбэри бэелүүлхэ хэрэгтэ байгалии хамгаалха олонийтын түлөө-лүгшэдһөө бүридэһэн бүлгэ-мүүд эхэ үүргэ дүүргэхэ бай-на. Мүнөө Бичурын, Мухаршэ-бэрэй аймагуудта нимэ бүлгэ-мүүд биир болгонхой нэрэг-тэй, Ой модо, хээрнэй жэмсэй эшэ, ан гүрөөд, гол горхо, бу-лаг аршаануудые болон бусад баялигы хамгаалха, нутаг тохсонуудые ноогооруулаха, зо-ной дунда ойгууламжын хүд-элмэри ябуулахэ гэжэ мэтэ асуудалууд эдэний гол зорил-гон болохо ушартай. Гэхэ зуура эдэ бүлгэмүүд даб дээрэ ямаршые хүдэлмэри ябуу-лагуй.

Энэнтэй дашрамдуулан, үшөө нимэ асуудал табиха шухала гэжэ нананаб. Шуха-ла хэрэгтэй хэрэгсэлүүд бол-лон техникээр аймагуудай ой модоной ажахын (лесхозуу-дай) хүдэлмэрилгшэдэй хан-гагдалаггүйн гайхалтай. Яда-хын сагта «Дружба» гэжэ хо-рөөтэйше һаа, али зүртэ һайн байгааб. Ой модо буртаһаань сэбэрлэхэ, түймэрһөө хамгаал-ха, самсаал сабишаа, модо та-риха, газар хахалха гэхэ мэтэ хүндэ хушур хүдэлмэри эдэ-хүн эхэдг. Тиньбэшэ ой модо хамгаалагшадтай ажал хүдэл-мэридэ тунгалсаха гээшэ шу-хала асуудал орлоно.

Байгалийн баялигы нари-наар хамгаалха, зүбөөр аша-лаха хэрэгтэ бүхэ албан газ-ар, эмки зургаануудай, пар-тияна болон советскэ органиу-дай тон эдэбхитэйгээр хабаа-далсаа хадан, үр дүн эхэ, хүдэлмэри урагшатай байха. Гадна байгалии хамгаалха бүлгэмүүдэй хүдэлмэри хэр-гээхэ, тинимэ бүлгэмүүдэй угы һаан, хаа хаангай бин бол-гохо, тэдэний хүдэлмэрине то-дорхойгоор хүтэлбэрлэхэ тон шухала, хургуулинуудай дэр-гэдэ «Ойн ханинууд» гэнэн һу-рагшадтай бүлгэмүүдые бай-гуушад, эхэл аша тунатай байха нэн.

Б. Цыренов, комплексно институтай дэргэдэхи байгалии хамгаалха комиссийн гэшүүн.

ҮНЭР БАЯН ЭЖЫНЭРТЭ...

Бурядай АССР-эй Вер-ховно Советей Президиум СССР-эй Верховно Советэ Президиумэй 1944 оной августын 18-най Указай үндһөөр олон хүүгэдтэй эхэнэрүүдые «Эхын ал-дар» гэжэ орден, «Эхын ме-даль» гэжэ медальнуудар СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй үмэнһөө ша-наба.

Хойто-Байгалай Нижне-Ангарск тоскондо ажаһуу-даг гэрэй эзэн эхэнэр Бай-урина Екатерина Василь-евна, Сэлэнгын аймагай Поворот тоскондо ажаһуу-даг гэрэй эзэн эхэнэр Ку-лакова Августа Петровна, Бичурын аймагай «Заря коммунизма» колхозой гэ-шүүн Пальшина Аграфена Ильинична, Түнхэнэй айма-зэд юһэн үхибүү түржэ, хүмүүжүүлһэнэйнгэ түлөө «Эхын алдар» гэнэн нэгэ-лэши шатын орденээр ша-гнагдаба.

Найман үхибүү түржэ, хүмүүжүүлһэн Түнхэнэй аймагай Хэрэн тоскондо ажаһуудаг гэрэй эзэн эхэ-нэр Арданова Сыбык Арда-новна, Сэлэнгын Сталинай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн Болдохоева Гарма Жамса-рановна, Прибайкалийн ай-магай Яры тосхойн гэрэй эзэн эхэнэр Бурдуковская Акулина Константиновна, Улан-Удэ городой Желез-нодорожно райондо ажа-һуудаг гэрэй эзэн эхэнэр Бадашкеева Надежда Бо-рисовна болон бусад, хам-тадаа 15 эхэнэр «Эхын ал-дар» гэжэ хоёрдохы шатын орденээр шагнагдаба. Тин-хэдэ долоон үхибүү түржэ, хүмүүжүүлһэнэйнгэ түлөө «Эхын алдар» гэжэ гурбадхы шатын ордендо 29 эхэнэр хүртэбэ.

Зургаан үхибүү түржэ, хүмүүжүүлһэн 66 эхэнэр «Эхын медаль» гэжэ нэгэ-лэши шатын медальар, та-бан үхибүү түржэ, хүмүү-жүүлһэн 130 эхэнэр «Эхын медаль» гэжэ хоёрдохы ша-тын медальар шагнагдаба.

Соёлой дооболоо үргэлжэлһөөр

Зоной эрлэтые ханган...

Манай библиотекийн хүдэл-мэрилгшэд үлдэргэмжидэй гаргаһан эдэбхи үүсхэл эхэтэ һайшаажа, ном тараалгада шуларгыгаар хабаадласана. Манай библиотекэ һаяхан, 1958 ондо биир болгондойон юм. Богонихон саг соо уншагша-дайманй тоо олошоруулагда-жа, мүнөө 550 хүн болгондоо. Уншагшадые бүри олон болго-хын тула ажалшадый гэр бүлэ-дэнь ошолог болохойбли.

Мүнөө шэнэ гурмаар ажал-ланабди: бүхы номуудай нээ-мэл тагууд дээрэ табигдажа, хүнэй дуратай номоо абаха-дань тон зохид болоо.

Уншагшадый дунда ойлгуу-ламжын хүдэлмэри саг үргэл-жэ ябуулнабди. Жэшэнь, не-дели бүри шэнэ номууд тухай хоёрлэдөөн, выставкэнүүд үн-гэргэгдэдг.

Үүлэй үедэ библиотекэ соо-най тематическэ үлдэ болон лекцинууд үнгэргэгдэдг бо-лонхой. Жэшэнь, һаяхан «Бурхан шажанай һайндэр-нүүд, тэдэний хэрша удхаша-нууд» гэнэн темээр лекци ун-шагдаад, түс асуудалаар ямар номуудые уншахаб гэнэн шэн-жээлэ хэлдэ.

Уншагшадый дунда номдо дуратайшуул яһала олон. Жэ-шэнь, түмэршэ дархан Ф. Брянский, токарь А. Ошепков, совхозой хүдэлмэришэн Е. Круглова гэгшэд олон номуу-дые уншахаһаа гадна, библио-текийн ажалда эхэхэн туһа хүргэдэг.

Манай эдэбхитэй уншагшад нүхэд Ошепков, Калымушин болон бусад дээдэ һургуулида орохоёо бэлдэхэ байдаг, тин-хэдэ бидэ тэдэндэ бүхы арга шадалаараа тунгалнабди.

Библиотекынай бүхы хүд-элмэрилгшэд ном олоор та-раахын түлөө тосхойн айлаар, малшадый гүүртэ болон фер-мэнүүдээр ябажа, хэрэгтэй но-муудыне худалдадаг.

Манай коллектив түрэл пар-тийнгаа XXII съездые эрхим ажалаараа угтахын тула бүхы шадалаа элсүүлэ.

М. Именохоева, Селендумын библиотекые даагша.

БАЙШААЛТАЙ ҮҮСХЭЛ

Бичурын совхозой 2-дохы от-делениин клубай бирагуй бай-дал, муу хүдэлмэри тухай хо-дол хэлсэгдэдг байһан.

Ажалдаа оролдосотой залуу комсомол басаган Мария Ба-санова клубые даагшар то-милогдоо нэн. Мария басаган ажаллажа эхилһээр үнгэрэгшэ жэл соо нилээдхэн хүдэлмэри бүтээгэ. Урдань клубнай би-рагуйхэн түхэлтэй, дүһаалдаг, хүйтэн, хүнэй дүра татаха юм-нэн досоо, газаншые угы нэн. Тинимэһээ хүнүүд тэндэ сүглэр-ха дүрагуй байгаа нэн гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Нүхэр Бабасанова түрүү-шээр маргаһан, хаанаһаань эхилхээ, юу хэхэше мэлэжэ-улан, тулгарданшые байха. Тезд оролдоло, ажалдаа һа-наагаа зоболго, өөрын эдэбхи үүсхэл гээшэ бэрхшээлнүү-дые дабахадань тунһалаа. Мария басаган үетэн нүхэдөө энэ хэрэгтэ элсүүлжэ, ошо-той, залуу олон тунгалга-шадтай болоо. Комсомол-шууд болон залуушуул хам-таржа, сүлөөтэй сагтаа клуб-аа өөһдөө заһабарилһан: оройн шиферээр хушаһан, дабхар рамануудые дархал-хан, хуушан пешэнүүдые за-һажа, нэгэ шэнэ пешэ табиг-һан, зоной нууца һандлинүү-дые шэнээр бүтээһэн байна.

Клубтаа радиола, гармонь, сонхын шторонууд болон бэ-шэ олон жэжэ юумэнүүдые гүйсэд абаа.

Уран зохидоор, үдхэ һай-наар найруулагданан фото-зварагууд, плакадууд гэхэ мэтээр клубай зоосоохи шэмэг-лэдгэ. Клуб соонь холодоо дулаан, ороходо сэдэр зохид болонхой, Кино, нааданай болоходо сэдэр, эмхитэй байла-хын тула түрүүшээр комсомо-лой патруль дежурлагагыше байгаа.

Эмхидхэгдэһэн уран һайха-най кружойкид холо концерт табидат, элдэб үдэшнүүд эхэ зохидоор, залуатай сэнгүүгээр үндрэдг болоо. Эдэ бүгдэ нүхэр Бабасановагай оролдо-сотой хүдэлмэрийн эхин боло-но.

Тиньбэше хэхэ юумэн үшөө олон. Лекцинуудые саг үргэл-жэ уншаха ёһотой. Элдэб наа-данай хэрэгсэлнүүд үшөөл хүртэнгүй. Эдэ бүгдэи бээ-лүүлгэдэнь клубые даагшала партианай, профсоюзна органи-зацинууд хамагай түрүүн ту-һалха ёһотой.

Мария басаган хэһэн ажа-лаараа һанаагаа амарангүй, клубтаа ёһотой соёлой гулам-та болгохын түлөө эсэхэ суса-хая мэдэнгүй оролдоно.

Д. Тогошев.

Уран зохидоор, үдхэ һай-наар найруулагданан фото-зварагууд, плакадууд гэхэ мэтээр клубай зоосоохи шэмэг-лэдгэ. Клуб соонь холодоо дулаан, ороходо сэдэр зохид болонхой, Кино, нааданай болоходо сэдэр, эмхитэй байла-хын тула түрүүшээр комсомо-лой патруль дежурлагагыше байгаа.

Эмхидхэгдэһэн уран һайха-най кружойкид холо концерт табидат, элдэб үдэшнүүд эхэ зохидоор, залуатай сэнгүүгээр үндрэдг болоо. Эдэ бүгдэ нүхэр Бабасановагай оролдо-сотой хүдэлмэрийн эхин боло-но.

Тиньбэше хэхэ юумэн үшөө олон. Лекцинуудые саг үргэл-жэ уншаха ёһотой. Элдэб наа-данай хэрэгсэлнүүд үшөөл хүртэнгүй. Эдэ бүгдэи бээ-лүүлгэдэнь клубые даагшала партианай, профсоюзна органи-зацинууд хамагай түрүүн ту-һалха ёһотой.

Мария басаган хэһэн ажа-лаараа һанаагаа амарангүй, клубтаа ёһотой соёлой гулам-та болгохын түлөө эсэхэ суса-хая мэдэнгүй оролдоно.

Д. Тогошев.

Гүрэнэй ород драмын театрын коллектив А. Успенскийн «Девушка с веселыми глазами» гэнэн жүжэе ажаллагдаа харуулма эхилэхэй. Зураг дээрэ: жүжгийн нэгэ үйлэ харуулагдана.

МНР-ТЭ АНХА ТҮРҮҮН НЭЭГДЭЭН НИИТЫН ХУРГУУЛИ ТУХАЙ ДУРАСХААЛ

МНР-тэ анха түрүүн нээгдэһэн ниитын хургуули тухай дурасхаал

МНР-тэ анха түрүүн нээгдэһэн ниитын хургуули тухай дурасхаал

Тэрэ багшамнай монгол бэшэ-гээ хургаһадтаа ганса гансаа-рандань заадаг байгаа. Зарим нэгэ оролдосотой, ухаан нэр-гэлэн хүүгэдэй үзэглэлэ эрүүл дээрэ байхадань, нүгөө оролдосо муутайшуулыне ха-хадныше шудалаагүй бай-даг нэн.

хургуулимнай хоёрдохы жэлэ ажаллажа байхдаа ноён Ханда ваанай арба га-рамгай наһатай хубуун минии байрада эрээд, ород хэлэ бэй-шэ, тоо бодолго, дэлхэйн бай-дал гэхэ мэтые һуража боло-лоо гү, гэжэ намһаа зүбшөөл һурахаһан болоно гээд, мар-гаһаа юһэн сагта хургуу-лийн байшанда эрээрэй гэхэ-дэмни, танай байрада эржэ-жэ, амяараа заалгажа болохо гү гэхэдэнь, «ноундэ хургуу-лийн хургаһадаар сугтаа һуу-хагүй юмши» гэбэб. Тэрэмни «манай абын дуран тинимэ байна» — гэбэ. Тэрэ «шаби-мни» ехэ оролдосотой, һайн һу-ража байба, Улаан болонгүй, ород үзэглэлэ шудалбади. Тингэһээр байтар монголой жэлэй ехэ үдэр—сагаан һара эхилбэ.

Тингэһээр байтар сагаан һа-рын һайн үдэрүүд үнгрэб. Ноёной хубуун эрэнгүй. Нэгэ үдэр ноёнойхитой тушаан боло-жо уулзаад мэдэхэдэмни, нэгэ ехэ лама ород хургуулида һуража болохогүй гэжэ ноёной хубууе хоринон байгаа.

Ородой хаанта засагай уна-халаар, 1918 ондо нотагтаа эржэ, зургаан жэл дотор хур-гаһын албанда байгаад, 1924 ондо Монгол газарһаа ур-яал-дай бэшэ абажа, дахин Улан-Батор мордоо нэм. Тэндэ 1927 он хүртээр окутанай хургуу-лийн захиралаар хүдэлмэри-лэжэ нэм. Хурагшадыйн тоо нэгэ зуу тойрон болоо нэн, гу-шан процентны бүһэгүйшүүл байгаа юм. Тэрэ үедэ тус хур-гуулида нимэ багшанар заа-даг нэн.

Цэбэн Жамцарано (монгол улсасай түүхэ), Гомбо Бадма-жапов (хуули, сааза), Абир-

мад (монгол хэлэ бэшэг), Ха-загаев (тоо бодолго), Нюунай-жаб (бэеын тамир), Абашеев (ород хэлэ, түмэн бодис).

Хуулдэ дуулахада, окута-най хургуулида хурагшадый олонхын эхин хургуулийн хурагшад болоһон, тус хур-гуули өөрсэлгэдэжэ, багшана-рые бэлдэхэ техникум боло-лон юм ха.

Хоёрдохёо Монголодо эрээд байхадань, баһа наһа гүйсэг-шэдэй хургуулида ажалладаг байгааб. Хурй гаран хурагша-дай хахадны бүһэгүйшүүд бэ-лэй.

Мүн тэрэ үедэ эгээл түрүү-шымни хурагшад болохо—Ба-дарха, Зуунаста, Пүрбэ гур-бантай уулзаа нэм. Тэдэмни бултадаа албан газарта ажал-ладаг байһан юм: Бадарха — хэлхээ холбооной захиргаан-да, Зуунаста — автопаркын ме-ханик, Пүрбэ—албан газарай бэшээшэ.

Монголой нинслэл хотодо дурсагданан хургуулинуудһаа гадна, тэрэ үедэ улсасай музей нээгдэһэн юм. Тэрээн дотор буряадныше газарһаа үзэсхэр-лэн юумнүүд асаргаданан юм. Жэшээлэл, Бильчир гэжэ хүдөө нутагһаа голдоо нүхэтэй нэгэ эртэ урдын эбэр номон музей дотор табигданхай. Аб-гайтан гэжэ айлда (Боохоной аймаг) урда сагта монгол һайндарай эхэнэрүүдэй ёһо-лой хубсаһан болохо дэгэл олодо нэн. Музейн витринэ до-тор тэрэ мүнөө байна бээ. Гадна арад зонийнгоо эрдэм болбосоролые үргэн далайсая-тайгаар эмхидхэн хужөөжэ байхын тула эрдэмэй хүрээлэн (комитет наука) байгуулагдаа.

Багахан хугасаа дотор (до-лоо, найман жэл) эдэ зэргын амжалтануудые туйлаһанай эшэ үндэһэн болбол Ород орондо болоһон агууехэ Ок-тябриин хубисхалһаа дундыда-нан юм гэхэдэ буруу болохо-гүй гээшэ.

ЗОПДОО ШАРТУУЛДАГ ВИБЛИОТЕКАРЬ

(Зураглал)

колхозой правлени хоёр шэнэ номуудтай болохын тула ар-башые сагаа үгөөгүй шуу,— гэжэ библиотекарь сэхээе хөө-рэнэ.

Ингэжэ ном, бумбэрсэг дэл-хэй дээрэхи һонин, хоншодой ажабайдал тухай улаан хөө-рэлдэһэнгүй һүүлээр, би-блиотекарь басаган хабарай наранай баруун гүбэйн саа-гуур «жаргажа» байхын үедэ гэртэ хүржэ эрбээ...

Клубай хажууда хургуулийн үхибүүд дарья шуура табил-дан, наадандаа лашууран, би-блиотекын үүдэний нэгдэхыше оборногүй.

Библиотекын богино алха-жа оройһон хүн бүхэнэй зүрхэ буулаамаар, бүхы дүрбэн ха-нануудын үнэйһөө шадалаа хүрэтэр гоёор шэмэглэтэй.

Хойто ханадан «Манай коло-хозой шэнэ зам заагшад» гэр-һэн стэнд соо эрхим ажалла-раа сурууулагдаг хүнүүд ту-хай тодорхойгоор хэлэгдэнэ.

Жэшэнь, Дашанима Дабее-вий хүтэлбэрлэдг хоншодой бригада 100 эхэ хонинһоо 105 хурьга абахадий гэнэн үялга-тай. Тэдэнэр коммунистическэ ажалай бригадын хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө шу-ларгыгаар тэмсэнэ гээд бэ-шээшэй.

Колхозой ахалагша шубуу-шан Мунко Гомбоев комму-нистическэ ажалай үдарник гэнэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн юм. 1961 ондо таһаа бүриһөө 80—80 үндэгэ суг-луулха гэнэн үялгаа дүүргэ-хын түлөө тэдэний шуларгы-гаар ажаллажа байһан тухай баһал дэлгэрэнгүйгээр харуу-лагдана.

«Кукурузашадай буланда» республикийн суута кукуруза-шад нүхэд Батвев, Гонсоровон болон Дампиловай баян дүй дүршэл, ажал хэрэг тухай ойл-госотойгоор хэлэгдэнэ. Тэн-дэнэ кукуруза тухай номууд табигтай.

Тинхэдэ мүнөө жэл кукуру-зын һайн ургаса ургуулахын

ЗОПДОО ШАРТУУЛДАГ ВИБЛИОТЕКАРЬ

колхозой правлени хоёр шэнэ номуудтай болохын тула ар-башые сагаа үгөөгүй шуу,— гэжэ библиотекарь сэхээе хөө-рэнэ.

Ингэжэ ном, бумбэрсэг дэл-хэй дээрэхи һонин, хоншодой ажабайдал тухай улаан хөө-рэлдэһэнгүй һүүлээр, би-блиотекарь басаган хабарай наранай баруун гүбэйн саа-гуур «жаргажа» байхын үедэ гэртэ хүржэ эрбээ...

Клубай хажууда хургуулийн үхибүүд дарья шуура табил-дан, наадандаа лашууран, би-блиотекын үүдэний нэгдэхыше оборногүй.

Библиотекын богино алха-жа оройһон хүн бүхэнэй зүрхэ буулаамаар, бүхы дүрбэн ха-нануудын үнэйһөө шадалаа хүрэтэр гоёор шэмэглэтэй.

Хойто ханадан «Манай коло-хозой шэнэ зам заагшад» гэр-һэн стэнд соо эрхим ажалла-раа сурууулагдаг хүнүүд ту-хай тодорхойгоор хэлэгдэнэ.

Жэшэнь, Дашанима Дабее-вий хүтэлбэрлэдг хоншодой бригада 100 эхэ хонинһоо 105 хурьга абахадий гэнэн үялга-тай. Тэдэнэр коммунистическэ ажалай бригадын хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө шу-ларгыгаар тэмсэнэ гээд бэ-шээшэй.

Колхозой ахалагша шубуу-шан Мунко Гомбоев комму-нистическэ ажалай үдарник гэнэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн юм. 1961 ондо таһаа бүриһөө 80—80 үндэгэ суг-луулха гэнэн үялгаа дүүргэ-хын түлөө тэдэний шуларгы-гаар ажаллажа байһан тухай баһал дэлгэрэнгүйгээр харуу-лагдана.

«Кукурузашадай буланда» республикийн суута кукуруза-шад нүхэд Батвев, Гонсоровон болон Дампиловай баян дүй дүршэл, ажал хэрэг тухай ойл-госотойгоор хэлэгдэнэ. Тэн-дэнэ кукуруза тухай номууд табигтай.

Тинхэдэ мүнөө жэл кукуру-зын һайн ургаса ургуулахын

түлөө тэмсэжэ байһан нүхэр Базаровой звеногой ажал хэр-эг тухай тобишохоноор харуу-лагдана.

Мүнөөдэр ерэнэн газетэ, журналуудые байра байра-дань Мария Бадмаевнагай та-бижа байхадань, нэгдэхы классай хэдэн хүүгэдэ һуба-рилдан орожо ерэнэ.

— Зай, абанан номуудаа бултадаа уншахархёо гүт?— гэжэ библиотекарь илдам зөө-лэхэнөөр хандана.—ши, Галя, уншаһан номонгойг удхы хөөрөлши,— гэнэ.

Галя хүүхэн улаан сэмбэ ху-шалтатай столой хажууда эржэ. «Алтанхан залаатай эрэ таһая» гэжэ онтохойн удхы нарихан хонгёо хоолойгоор тоб байса хөөрэнэ.

Ингэжэ библиотекарь оло-хон үхибүүдтэй хөөрэлдэжэ, тэдэндэ хэрэгтэй номууда олохо абахыне тунһала.

Эрхим хайн фото-зурагуудай конкурс соносхогдобо

Түүхэтэ долоон жэлэй түсэб болзорлоон урид дүүргэхын, КПСС-эй XXII съездые нэрэгэй түрэтэйгөөр угагтын түлөө бүгэдэ арадай тэмсэл Эхэ орон доторнай үргэн далайсатайгаар дэлгэрэнхи. Түрэл партишан харалхан хэмжээ-ябуулануудые бодотоор бэлүүлхэ зорилгоор манай республикын ажаллад жэллээ жэлдэ шэнэ уялануудые абаад, бүхы хүсэ шадала, арга боломжоо элсүүлэн хүдэлжэ байна.

Асары ехэ энэ тэмсэлэй үедэ республика доторнай үнэргэгдэн гурбан жэлэй соёлой добтолго дүүрэхэ дүтлэб. Соёл гэгээрэлэй хүдэлмэриэе найжаруулха, ажалладай али бүхы эрилтэе хангаха, город, тосхонуудые болбосон түхэлтэй болгохо талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэе.

Байгша оной июнь нарада республикын соёл культурын хүдэлмэрилэгшэдэй II сэдэын зарлагдаха байхантай дашарамдуулан, «Бурят үнэн» газетын редакци гурбан жэлэй соёлой добтолгон үедэ хэгдэн хүдэлмэри уран гоёор харуулха зорилго табиад, эрхим хайн фото-зурагуудай конкурс соносхобо.

Энэ конкурсдо хабаадаха мэргэжэлтэй фотографууд, мүн фото-зураг буулгаха дуратайшуул шимэ асуудалуудые хараада абаха нэн гэжэ хүсэнэбди.

Долоон жэлэйгээ түсэб колхоз, совхоз, предприятиюудай бэлүүлхэ хэрэгтэ клуб, библиотекэ, улаан булан, культбаза болон бусад эмхи зургаанууд амар туна хүргэнэб, хүдэлмэрээ хайшан эхэд нондор, дура буламаар эмхидхэнэб, мүн ямар шэнэ барилга хэгдэнэб. Эдэ бүгэдэе харуулахада, мүнөө үеын совет хүнишэ, нэг түрүүн соёл гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдэе, тэдэнэй шэнжэ шанар, ханал бодол болон эрмэлзэлгэеиэ уран хайханаар зураглаха гэжэ оролдохо шухала. Манай хот, тосхонууд жэллээ жэл бүри гоё найхан, улам болбосон түхэлтэй болоно. Энэ хүдэлмэри илангага соёлой добтолгон үедэ далайса ехэтэйгээр дэлгэрэе. Тимээнэе энэ хүгжэлтые фото-зураг дээрэ тобойсо согсолон харуулха гэжэ ехэл хонирхолтой хэрэг болоно.

Конкурсдо орошон фото-зурагууд эрхим дээдэ шанартай, али бүхы юмые гүн үдхатайгаар, ойлгосотой хурсаар, эли тодоор зураглан байха гэжэн эрилтэ табидана.

Фото-зурагуудай хэмжүүр 9x12 см., 13x18 см., 18x24 см байха ёһотой. Конкурсын болзор июнийн 15 болотор.

Конкурсын дүнгэй гаргагдатар редакцида орошон хайн хайн фото-зурагууд газетымнай хуудануудта толидогдожо байха.

Хүндэтэ нүхэд фотографууд, фото буулгаха дуратайшуул! Конкурсдо эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, эрхим хайн зурагуудые олоор элгээхыетнай гуйнабди.

Гонорарнаа гадна конкурссын шангууд имээр тогтоогдонхой:

- 1) 1-дэхи (2 шан) — 25 тух.
- 2) 2-дохи (3 шан) — 20 тух.
- 3) 3 дахи (6 шан) — 15 тух.

Улан-Удэ хот, Ленинэй үйлсэ, 26 адресаар, «На конкурс» гэжэн гаршагтайгаар фото-зурагуудые элгээхэ. РЕДАКЦИ.

ТҮМЭР ЗАМАЙ ТРАНСПОРТЫН ИОНИН НЭГЭДЭМЭЛ БАЗАНУУД

Республикын предприятия, колхоз, совхозуудай захилаар асаргадан машинна, түхээрлэгэ болон бусад хэрэгсэлнүүд түмэр замай станцинууд дээрээр эрээд, эзээе хүлээжэ, буулгадангуй вагонуудые удаан саг соо барилдаг байгаа.

Жэшээни, Зэдэ, Закаменый предприятия, колхоз, совхозуудта эльгээгдэхэ техникэ эээдтээ дуулгагдажа, тэндэнээ хүнүүдэй эрэгжэ буулгатар Джиде станци дээрэ вагонуудые хэды удаан барилдаг байгаа. Гадна хүндэ ашаануудые буулгаха техникэгүйдэгжэ, зарим эээд ехэ бэрхшээлдэ ородог нэн. Энэ ябдалые хараада абалсан, тэндэ ерэн ашаануудые саг дарылан буулгаха нэгдэмэл транспортна база эмхидхээр хараалагданхай.

Тэрэшлэн тимэ базаанууд Улан-Удэ, Мелькомбинат, мяха-консервын комбинат, бусад предприятия, базануудай дэргэдэ эмхидхэгдэжэ байна.

ШЭНЭ АРГА

Улан-Удэ станцида поезд бүридхэдгэ маневрово паровозуудта шагтаагаладан түрүүшын вагоние оньһон аргаар мулталха арга хэрэглэгдэдэг болоо. Энэ урдан гараар хэгдэдэг хүндэ хүдэлмэриэе ехээр хүнгэдхөө.

Маневрово паровозуудта хүдэлжэ ябаһан бүридхэгшэ болон паровозой машинист хоёр хоорондоо харилсаа холбоотой болоо. Юүб гэхэдэ, бүридхэгшэ машинисттайгаар радиогоор хоёрэлдэхэ бишыхан аппарат бөөдэ абжа ябадаг болоо. Тинхэнэ тэдэ хоёр хаанашы ябаһан газартаа ямар юумэ хэ хэ тухайгаа өөһэд хоорондоо наадгүй хоёрэлдэдэг болоо.

ХИШЫН саананаа

Ю. А. Гагарин Софида ерээ

СОФИ, майн 22. (ТАСС). Болгарин Коммунистическэ партия ЦК-гэй. Болгарин Арадай Республикын Арадай суглаанай Президиумэй, Министруудэй Советэй уряалаар летчик-космонавт Советскэ Союзай Герой, майор Ю. А. Гагарин мүнөөдэр Софида ерээ.

Тодор Живков, Димитр Ганев, Антон Югов, парти, правительствын бусад хүтэлбэрилэгшэд, министрүүд, нийтын организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд, наука болон соёл культурын ажал-ябуулагшад, Арадай армин генералууд болон офицерүүд, Болгарин нислэлэй ажалшад хүндэтэй айлашаа нислэлэйнгээ аэродром дээрэ угтаа.

Болгарин реактивна истребительнүүдэр үдэшүүлхэн, «ИЛ-14» самолет нотагай сагаар үдэрэй хоёр часта аэродром дээрээр харагдаба. Эдэ истребительнүүд самолетдые румыно-болгарска хилэ дээрээ үдэшлэн байгаа. «ИЛ-14» самолёт аэровокзалай байшангай дэргэдэ эрэгжэ зогсоо. Кабинин нээгдэхэдэ габагай, согтой хүкнүүтэй, энэбхилхэн Ю. Гагарин гэшүүр дээрэ гаража эрэнэ.

Аэродром дээрэ нэрвемэ аялга ташалтан болоо. Ю. А. Гагаринда пионерүүд сээгүүдэ баруулаа, Нүхэд Живков, Ганев, Югов, БКП-гэй ЦК-гэй политбюрогой бусад гэнүүд замбуулин юртэмсэ руу түрүүлэн нийдэнэн энэ хүнише шангаар тэбэрэе. Нүхэр Живков микрофоной үмэнэ эрэгжэ үгэ хэлэе. Болгария ерөөнтэйни дашарамдуулан Ю. А. Гагариние Болгарин Коммунистическэ партия Центральна Комитетэй, Болгарин Арадай Республикын, Арадай суглаанай Президиумэй, Министруудэй Советэй зүгһөө, Болгарин бүхы арадай зүгһөө тэрэ халуунаар амаршалан байна.

Лениние, Горькиие, Циолковскиие дэлхэйдэ үгһэн агууехэ, илагдашагүй, манай аха дүү совет арадые дэлхэйн бүхы арадуудта эб найрамдал тээшэ, коммунизм тээшэ зам табижа үгһэн арадые танаар дамжуулан үнэн зүрхэнөө бидэнэр амаршалнабди гээд Ю. А. Гагаринда хандан Тодор Живков хэлэе.

Манай хани, нүхэр Никита Сергеевич Хрушевой толгойдог, коммунизм тээшэ дабшаха ленинскэ замаар, эб найрамдалай, арадуудай үгөө ойлголсохо ленинскэ замаар совет арадые зорингойгоор, найдамтайгаар хүтэлжэ ябаһан Советскэ Союзай Коммунистическэ партия, Совет ороной хүтэлбэриие манай газар нотагад эрээд байхантайгаар дашарамдуулан бидэнэр аха дүү ёһоор амаршалнабди гээд Тодор Живков саашан хэлэһэн байна.

Юрий Гагарин харуугай үгэ хэлэе. Болгария ерэхые урианаһын түлөө Болгарин Коммунистическэ партия, Болгарин правительствода тэрэ халуун баясхалан хүргөөд, өөрингөө ханинар-космонавтуудай, бүхы совет арадай зүгһөө Болгарин арада аха дүүгэй, үнэн зүрхэнэй амаршалга дамжуулаа.

Болгаро-советскэ хэтэ мүнхын бата бэхи хани барисаанай, бүхы дэлхэй дээрэхи эб найрамдалай хүндэтэлдэ зориулан Юрий Гагарин үгһэн түүгсэхэлэе юрөөд табиа.

Аэродром дээрэ ойр зуура болоһон митингын нүүдээр Юрий Гагарин Тодор Живков хоёр нээмэл машинада хуугаад, бюрогой бүхы гэшүүдтэ үдэшүүлэн Ю. Гагаринай байха байра тээшэ ошоо. Бүхы замданы Болгарин нислэлэй олон түмэн хүн зон түрүүшын космонавт Юрий Гагариние халуунаар амаршалаа, машина руунь ургамал сээсгүүдые шэдэе.

Прагадахи уласхоорондын выстав дээрэ СССР-эй национальна үдэр болно

ПРАГА, майн 21. (ТАСС). Хүдөө ажахын прибортой уласхоорондын чүүдэл выставы Прагадахи Юлиус Фучик нэрэмжэтэ культурын амаралтын парк соо нээгдэхэй юм. Эндэ мүнөөдэ Советскэ Союзай национальна үдэр болоо.

Табан ороной — СССР, ЧССР-эй, Польшын, ГДР, Венгрийн — экспонат табигданан энэ выставке хословакиин олонитэ, дагала хүдөө ажахын наука, нийкын хүдэлмэрилэгшэдэ хонирхоно. Выставкын нээгдэхэй хойшо долоон хоног турша соо 30 мянга шахуу тэрээндэ орожо хараһан байна.

Мүнөөдэр Советскэ Союзай национальна үдэртэй дашарамдуулан выставкын май дээрэ баярай засадалоо. Чехословакиин Хүдөө ажахын наукануудай үдэртэй президент А. Косиц ЧССР-тэ байдаг элшэн сайд М. В. Зимянин болон бусад энэ засадан байлаа.

Советскэ хүдөө ажахын наука, техникын ехэ амжилтуулан тухай Чехословакия Хүдөө ажахын науканууд академик нэгдэлэй вице-президент И. Котятко үгэ хэлэе. Тэмдэглэһэн байна. Хүдөө ажахын наука, техник хүгжөөхэ, хүдөө ажахыда дэлгэ наука нэгжээлэйгэй дэлмэрийн дүй дүршэл табигдаха хэрэгтэ выставке удхашанартай гэжэ СССР-тэ байдаг элшэн сайд М. В. Зимянин онсолон дэлгэе.

В. И. Ленинэй нэрэмжэ Хүдөө ажахын науканууд академик гэшүүн-корреспондент П. Н. Листов элдхэн нүүдэллэн советскэ партияне харалга болоо.

Информациин министр Малади үгэ хэлэхэдэ, шэн зорингойгоор ажаллананайн түлөө бүхы барилгашадта баясхалан хүргөө, барилгы тон богинохон болзор соо дүүргэһэн тулада али бүхы туһаламжа үзүүлхээр Советскэ правительствын, советскэ мэргэжэлтэдэй бэлэн байһые бартайгаар тэмдэглэһэн байна. Зал хараалагдан болзор соогоо, жэл хүрэхгүй саг соо барилгаа. Энэ хада бадмингтоноор уласхоорондын мурьсөө хага саг соонь эхилэхэ арга олгоно гээд Малади онсолон тэмдэглэһэн байна.

Жаккартадахи стадиной барилга

ДЖАКАРТА, майн 21. (ТАСС). Джакартадахи стадиной барилга байһан Индонезин болон советскэ барилгашадта ехэ найрвэл болоо. Энэ спортивна ехэ барилгын түрүүшын хуби — арба мянган хужай хуурият спортивна залай барилга дүүргэгдэе.

Советскэ болон Индонезин мэргэжэлтэд болон хүдэлмэришэд спортивна залай нээгдэлэ суглаара. Индонезин информациин, мүн нитын хүдэлмэриин болон энергетикын министрүүд Малади, Дипокусумо, СССР-эй элшэн сайд Н. М. Михайлов гэгшэд мүн лэ ерээ.

Жокс пресс-конференция хэбэ

ПАРИЖ, майн 21. (ТАСС). Эвиан-ле-Бендэ боложо нэн хэлсээнүүдэй үелэ Франциин правительствын делегациин толгойлогшо Луи Арагон үсэгэлдэр пресс-конференция хэбэ. Тэрэндэ 300 шахуу журналист хабааһан байна.

Үсэгэлдэр болоһон уулсууд тухай хануудта зуу хоёр делегаци өһөндүнгөөрөө болдолой гол үдхы дорхойлоһон байна гээд хэлэе. Франциин делегаци баримталхаг харгаа бол гол үдхэ тухай тэрэ сая хэлэһэн байна.

Энэ асуудалаар апрель 11-дэ хэбэн пресс-конференция дээрэ, мүн майн 8-да тэдэнеер үгэ хэлэхэдэ гэдэ Голлиин найруулан хараа боллоһо Франциин делегациин хараа болон доошые хубиллагүй байна.

Алжирай хүн зоной яаманшидхэбэриие. Франциин Алжирай таһаралгые гүе «Бурин эрхэтэй байха ёһоо да үндэһэлэн ассоциацинуудые» Франциин правительстводо мэдэрхээр бэлэн гээд Жокс мэдүүлэе. Франциин хоёрой хоорондоо цинци байгуулангүйгөөр хараа болохые хүсөөд Франциин наань, тусгаар хоёр ороной хоорондоо тугэй болоно. Гэбшье Франциин Алжирайхидта үлүүсөө хэ олгохогүй, «зарим базанууд пунктнуудые» өөргөртэ гартэ үлөөжэ, нашоо аша туһана хангаха гээд Жокс хэлэе.

Ассоциациин дүримүүд номическа болон финансуудлануудта, тэрэшлэе ёл культурын, өөрыгөө гаалгын асуудлануудта тугэй байха юм. Дүримэй Европын хүн зоной эрээ гаалагдахаар хараалаг байна.

Хэлсээн тухай тогтоо Франциин делегациин тэмдэглэе. «Байлдаанай лоулагдаагүй наань, бид удаан саг соо хэлсэе шадхагүйбди» гэжэ тэрэ лэе. «Алгала худалгые руушааха тухай тэрэ хэлэһэн байна.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУЕ

Франциин колонизаторнуудай аяг ааша

ПАРИЖ, майн 21. (ТАСС). Франци Алжир хоёрой хоорондо хэлсээнэй Эвиан-ле-Бендэ эхилхэдэ Алжиртахи колонизаторнууд болон хархис этгээдүүд шэнэ аяг ааша гаргажа ороо.

Алжирта, Оранда, бусад городуудта хэмэл бомбонууд тээлэгдэе. Алжир шадарай Мэзон-Карэ гэжэ хууринда болоһон нэгэ нимэ тээрэлгын үедэ табан хүн шархатаа. Городой түбтэ үбгэжөөл адвокат Жан Моринго гэгийн байрын хажууда бомбо тээрлэнэ байна.

«Алжир Франциин байха ёһотой» гэжэн уряатайгаар Орания үйлсэнуудтэ бүлэг фашистууд манифестаци хээ. Тэдэниие тарааха гэжэ оролдон полициинхид болон жандармнуудые шулуугаар шээдэ. Городто энэ гуримгүй ябадал орой болотор үргэлжэлэн байна. Арба шахуу хүн шархатаа. Тэдэнэй нэгэниин хүндөөр шархатаһан байна. Полициинхид үсэгэлдэр үдэшэ 30 шахуу хүниие арестовалаа.

Урбалтын нүүдээр урдын национальна суглаанай байшангые эзэлхэн далайгаар зөөгдэдэг ябаган сэрэгүүд, парашютистууд урдан бай-

ТАСС-эй фотохронико.

БРАЗИЛИ. Сан-Паулу. Хүдэлмэригүүшүүл ажалда абадаг газарта суглараад байна.

КИНО БАЯСАМААР ЛЭ

Генка ремесленнэ училишн дүүргэд, Киев городой газ трестдэ хүдэлжэ эхилнэ. Одоол «томоотой» хүдэлмэришэн болоо гэжэ тэрэ хэды наанагышые наа, ажаллангаа нүүлдэ гэрэй оройдохи сарай соо байдаг гулабхаануудтаа ошоогүйдөө наанага амардаггүй, Удангуй «Киевгазай» «томоотой» хүдэлмэришэн гулабхаануудта сарай сооноо гаргажа ниндхүүлнэ, хойноһоон үдэшэн эхшэрнэ. Генкэдэ хаая тоомоо таһархадань зонхидшы хэбэртэй. Нэгэтэ Генка гэрэй оройдо гараад, гулабхаануудта ниндхүүлжэ, эшхэржэ байтараа гэнтэ уга эзэгтэй, урихан шарайтай басаганай үйлсөөр ябахые харажархыба. Генкын тоомоо таһархаданьн хүржэе, кармаһаа заахан тэбхэрхэн гэрэл гаргаад, басаганай ноуур руу наранай элшэ ялагануулна. Басаган харгаһандаа гэнтэ залд гэнэ. Өөдөө харахадань, гэрэй оройдо ремесленнэ училишциин хубсаһатай хубуун энэбхилжэ байба. Басаган Генкэдэ тоомоо таһарангаа хэлэе харуулаад, саашаа ябашана. Ялтын киностудияда гаргагданан «Баяртай даа, гулабхаанууд» гэжэ уранхайханай фильм ингэжэ эхилнэ. Сценаринь автор—Яков Сегель. Генкын рольдо ГИТИС-эй гурбадахы курсын студент Леша Локтев аятай зохидоор наадана. Урин зулгы зантай Локтев Генкын рольдо ехэ таараа. Энэ фильмын гол герой нимэл хубуун байха ёһотой нэн гэжэ үшөө Локтевые

ошоогүйдөө наанаа нэм,—гэжэ режиссер Яков Сегель өөрөө хөөрхэнэ байгаа. Генка гулабхаануудтаа ехэнхи сагаа үнэргэдэгшые наа, хүдэлмэридөө ехэ дуратай, шударгы бэрхэ хубуун байһанаа харуулаа. Илангага «Киевгаз» гэжэ «шэдитэй» үгэ хэлэхэ ехэ дуратай. Энэ үгэ дурдахадань, хүндшэ айлуудай үүдэнүүд өһөндөө шахуу сэлгиднэ. Гансал сугтаа хүдэлдэг мастер Максим Петровичтоё (артист С. Плотников) тааража ядана. Юундэб гэхэдэ, мастерын хүдэлмэрингөө түлөө нэмэлтэ түлбэри абаха дуратай байшоо. Генка түрүүшын үдэрнөө эхилжэ, нэмэлтэ түлбэриэе хубитаяа абахаа арсана. Тингэбшые наа: «Та мүнөө үеын хүндэ таарахагүй, эшхэртэр ааша гарганат»,—гэжэ мастертэ хэлэхээс түбэтшөөнэ. Ядахдаа Генка нимэ мөөжэ гаргадаг болоо. Үлгөөгүүр эртэ, үшөө мастерайнгаа унтагтай байхада, хүдэлмэридөө гараад, хойууланайнгаа хэжэ хүдэлмэри хуу хэжэрхэнэ. Мастерын наял гэмээ мэдэржэ, ехэ аягүйрхэнэ. Нэгэтэ Генка хүдэлжэ байтараа, гараа гэмэлтээд, аргалтын байшандаа орохо баатай болоно. Үйлсөөр ябахадань, гэрэлээр харуулжа ябуулаагүй басаганиинь эндэ медсестрагаар хүдэлжэ байба. Гэнтэ тэндэ уулзаһандаа, Генка ехэл аягүйрхэнэ. Басаганиинь баһал түдгэгсэнэ. Эндэхээ Генка Таяа хоёрой нүхээсэлэе, инаг дуран эхилнэ. Танин рольдо Севастополь городой аптекин наймаашанай туһалагша Светлана Савелова наадаа. «Светланые ойлгомторгүйгөөр оложорхинон байнабди. Савелова хүдэлмэрийнгөө нүүлдэ городой театрын дэргэдхи балетнэ кружогто нүрадаг байгаа. Тимээнэе юумэ ойлгожо ядахгүй, ехэ бэрхэ басаган байшоо. Хоёр нэгэ шалгалта хээд гансата Танин рольдо наадахыен уряа нэмднэ,— гэжэ режиссер мэдүүлнэ.

Саашадаа Генка Таяа хоёр бэе бөөдэ дурлажа нүхэсэнэ. Таяа Генкын комсомолдо ороходонь хамһалсана. Уланшыегүй Генка комсомолой мүдөөн коор холын аянда нүхэдөөрөө мордохо болоно. Танитаая,

эхэтээе... гулабхаануудтаа хахасаха болоод х байхадань, доосоон байлашые хукуун бэшэ хэбэртэй. Ингэжэ Генкын үхибуун ябаһан наһан дүүрэнэ. Зүгөөр, тэрэнэй урда үшөө мэдэгдэггүй хүшэр хүндэ харгынууд... Энэ фильм сюжетэйнгэйшые, киноленко дээрэ буулгажа абаһан композициингашые талаар найн кино болоо гэжэ тэмдэглэлтэй. Энээнэй урда тээ «Минни нуудаг гэрэ», «Эб найрамдалай түрүүшын үдэр», «Энэ ингээд лэ эхилэхэ юм» гэжэ гаршагтай фильмнуудые уралан нарижүүлһан режиссер Яков Сегель үшөө нэгэ найн фильм гаргаа. «Хайшан гэжэ гэнэн хонгор, залуу хүнэй өөрынгөө наһанай харгыда ороһон тухай, тэрэнэй түрүүшын инаг дуран тухай фильм харуулһайб гэжэ үнцнэй наанадаг хүм»—гэжэ Яков Сегель дэмы хэлээгүй. Хүдэр ехэ бэртэй, хурьхэн хубуун болохын тула залуу хүн өөрынгөө бага балшар наһантаа хэтэдэе хахасадаг гэшэе. Ажа амидал рудай зарим нэгэн хүшэр хүндэ бэрхшээлнүүдые дабажа гарахалаа, зоригтой, «бүртгэд далантай» хүн болодог. Зарим нэгэн ехэ, томоотой хүн болотороо бага наһанайнгаа заншалһаа үнэн удаан халажа яладаг байна. Ажа байдалай эгсэ дабаануудые дабажа гарадаг, нэбхи ябадалтай эрид шударгыгаар тэмсэдэг манай гайхамшагта залуушуул тухай хөөрхэн энэ фильм харагшадые ехэ баясуулаба.

Тингэбшые наа, фильмын зарим газарта режиссер ажабайдалай үнэн гуримнаа хэртэр гэжэ наанамаар. Жэшээлхэдэ, Генкэтэй сула үнэрсэлдэдэг хубуунэй хээээдэшые ябахгүй, эбдэрхэй мотоциклда Генкын, заахан дүү хубуун хуугаад ябашана. Хойноһоонь хүн зон, мотоциклтай милиционерүүд эрьхүүлээд хүсэжэ ядана. Оройдошые хүршэгэнэдэггүй мотоцикл гэнтэ өөрөө шахуу гүйжэ ябашахань балай үнэншэмөөр бэшэ. Режиссер энэ эпизод минл юрэдөө фильм харагшадые энээлгэхэ гэжэ оруулаа хэбэртэй. Иймэнүүд жэжэ дутуу дундагшые наа, залуушуудта зориулагданан энэ фильм хонирхолтойгоор харагдана.

В. Базаржапов.

Шэнэ юрөөлнүүд
Адуу малаа үдхэжэ,
Ажалай герой болоорой,
Арадтаа, засагтаа
магтуулжа,
Алтан орденээр
шагнуулаарай.
Хойморор дүүрэмэ
Хоёр хушуун урине үдхэжэ,
Талаар дүүрэмэ
Табан хушуу малаа үдхэжэ,
Колхоз дээрээ түрүү,
Аймаг дээрээ алдартай,
Айл зондоо хүндэтэй,
Абгай гүүлэн ябарай,
Ажал бүхэндөө амжалта
туйла,
Алхам бүхэндөө илалта
туйла.
Б. Б. Намсараев.